

HOVEDSTYRET

Dato: 25.10.2011 kl. 10:00 - 15:00

Sted: Hotell Continental, Oslo

Medlemmer som kalles inn til møtet:

Halvdan Skard
Bjørg Tysdal Moe
Gunda Johansen
Jørund A. Ruud
Terje Ohnstad – vara for Solveig Kvidal
Ivar Johansen
Hanne Braathen
Odd Arild Kvaløy
Gunn Marit Helgesen
Hilde Onarheim
Oddleif Olavsén
Endre Skjervø
Line Skøii Vennesland
Gunn Berit Gjerde
Mette Qvortrup

Observatør:

Harald Danielsen, RU, Bjørg Åse Wølneberg, PF

Meldte forfall til møtet:

Solveig Kvidal

Fra administrasjonen møter:

Sigrun Vågeng, Arvid Weber Skjærpe, Tor Magne Fredriksen

Vararepresentanter møter etter særskilt innkalling.

Informasjon om møtet:

Anledning til gruppemøter fra kl. 0800. Gi beskjed hvis grupperommet ikke skal benyttes.

Lunsj kl. 1130.

Styremøte i KS Holding umiddelbart etter lunsj kl. 1230.

SAKLISTE Hovedstyret 25.10.2011 kl. 10:00

Saksframlegg

- [11/47](#) 10/00068-52 Godkjenning av protokoll og rød protokoll fra Hovedstyrets møte 1. september 2011
- [11/48](#) 10/01980-5 Høring - Nasjonal bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen, innføringstilbud og opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon
- [11/49](#) 11/01333-2 Høring - Integreringsutvalget (NOU 2011:14)
- [11/50](#) 11/00266-26 Høring - Forslag til forskrifter til ny kommunal helse- og omsorgslov; samhandlingsreformen
- [11/51](#) 07/00631-30 Rapport for tredje kvartal 2011
- [11/52](#) 09/01800-2 Rød sak
- [11/53](#) 11/00571-1 Utvikling av klinisk veterinærvesen i kommunen
- [11/54](#) 08/01145-4 Organisering av KS internasjonale prosjekter

Notatsaker

- [11/11](#) 11/01533-2 Effektivitet i store samferdselsprosjekter

Orienteringssaker

- [11/32](#) 10/00068-53 Protokoll fra Arbeidsutvalgets møte 1. september 2011
- [11/33](#) 11/01597-2 Protokoll fra møte i Hovedstyrets arbeidsgruppe for FOU 16. juni 2011
- [11/34](#) 11/01760-2 Bilaterale møter (3. Konsultasjonsmøte) - evaluering
- [11/35](#) 11/01161-3 Høring - forslag til endringer i regnskapsføring av pensjon
- [11/36](#) 11/01841-1 Innovasjon i kommunesektoren og KS' rolle i arbeidet
- [11/37](#) 11/00969-5 Om medlemskapet i Trondheim Havn

Administrerende direktør orienterer

Eventuelt

Saksframlegg

11/47 Godkjenning av protokoll og rød protokoll fra Hovedstyrets møte 1. september 2011

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/47

Forslag til vedtak

Protokollene anses godkjent.

Saksframstilling

Det er ikke mottatt merknader til ovennevnte protokoller ved fristens utløp. Protokollene anses godkjent.

Sigrun Vågeng

11/48 Høring – Nasjonal bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen, innføringstilbud og opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon

Saksgang	Møtedato	Saknr
2 Hovedstyret	25.10.2011	11/48
1 Rådmannsutvalget	12.10.2011	11/29

Forslag til vedtak

Hovedstyret gir administrasjonen fullmakt til å avgi høring i tråd med disse prinsippene:

Hovedstyret viser til vedtak i sak 10/72 og fastholder de prinsippene som da ble vedtatt vedrørende bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen (pedagognorm).

KS mener at en gjeninnføring av ressursnorm er en reversering av bestemmelsene i opplæringsloven som ble vedtatt av Stortinget i 2003, om organiseringen av elever i grupper, og går derfor mot forslaget om ressursnormering i skolen.

Dersom Regjeringen fremmer forslag om ny ressursnorm overfor Stortinget, mener KS at den beregningsmodellen som gir størst handlingsrom til å fordele ressurser ut fra lokale behov, må velges. Det vil si normering på kommunenivå.

Hovedstyret viser videre til vedtak i sak 10/49 om NOU 2010: 7 Mangfold og mestring når det gjelder behovet for ytterligere regulering av innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever. KS mener organisering av innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever er tilstrekkelig regulert i gjeldende lov og forskrift.

KS støtter ikke forslag om endret klageinstans for vedtak om særskilt språkopplæring i videregående opplæring, fra fylkeskommunen til departementet (fylkesmannen).

KS fastholder at hovedregelen om handlingsfrihet må være utgangspunktet og at lover og forskrifter må brukes med tilbakeholdenhet for å regulere eventuelle innskrenkninger i denne. Dersom departementet mener at det ikke foreslås endringer i gjeldende rett, ser ikke KS behov for endringer i opplæringsloven. Økt statlig detaljstyring av kommunesektoren må unngås.

KS forutsetter at en eventuell innføring av ny ressursnorm i grunnskolen, samt økonomiske og administrative konsekvenser av de øvrige forslagene, fullfinansieres gjennom en økt samlet kommuneramme.

Saksframstilling

Kunnskapsdepartementet sendte 05.10.2011 på høring "Forslag om endring i opplæringslova og privatskolelova - nasjonal bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen m.m.". I tillegg inneholder høringsnotatet forslag om å innføre lovbestemmelse som klargjør at skoleeier kan organisere særskilte innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever, forslag om å endre klageinstansen for vedtak om særskilt språklig tilrettelagt opplæring i videregående skoler og en lovbestemmelse om opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).

1. Nasjonal bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen

Hovedstyret vedtok 21.10.2010 sak om Maksimumsgrense for antall elever per lærer i grunnskolen. Innspill til Kunnskapsdepartementet (sak 10/72). På bakgrunn av dette sendte administrasjonen innspill til departementet 25.10.2010. (se vedlagt sak og høringsbrev).

Utgangspunktet for forslaget om nasjonal bestemmelse om lærertetthet, ligger i regjeringens politiske plattform der det blant annet heter at regjeringen vil "legge til rette for flere lærere gjennom styrket kommuneøkonomi og ved å endre opplæringsloven for å sikre en maksimumsgrense for tallet på elever per lærer på hver skole."

I høringsnotatet legges det opp til en bestemmelse som skal sikre en minimumsressurs til ordinær opplæring. Notatet inneholder to modeller. Den ene modellen innebærer lovfesting av lærertetthet på den enkelte skole, den andre lovfesting av gjennomsnittlig lærertetthet i den enkelte kommune. Hver av modellene gir eksempler på ulike nivåer for en minimumsressurs, det vil si lærertetthet. Kravet om at den faktiske gruppestørrelsen skal være pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig, foreslås videreført.

For hver av de to modellene er det i høringsnotatet vist tre forskjellige normnivåer:

1: 18 elever pr lærer i 1-4 trinn, 20 elever pr lærer i 5-7 trinn og 22 elever i 8-10 trinn.

2: 16/20/21 elever pr lærer

3: 15/20/20 elever pr lærer

Det understrekes i høringsnotatet at dette kun er eksempler på mulige normer, dvs at også andre normtall kan være aktuelle å fremme i et lovforslag til Stortinget.

Regjeringen varsler i høringsnotatet at den vil ta endelig stilling til innføring av nasjonale bestemmelser om lærertetthet etter høringen, og at modellvalg og normnivå vil bli vurdert som en del av dette.

Det fremgår av høringsnotatet at det ikke finnes forskning som underbygger at økt lærertetthet medfører økt læring. Det vises til forskning som påpeker at det i tillegg er nødvendig å endre undervisningsoppleggene. Departementet mener derfor det i tillegg til lærertetthet er viktig å satse på bl.a. kompetanseheving for lærere, målretting av kompetanseutviklingsmidler og styrking av skole-hjem samarbeidet.

Det fremkommer også av høringsnotatet at Norge er blant landene innen OECD-området med høyest lærertetthet, både i grunnskolen og i ungdomstrinnet.

Departementet foreslår i denne omgangen kun å innføre lovbestemt lærertetthet på ungdomstrinnet. Erfaringene fra dette vil avgjøre om det fremmes forslag om tilsvarende på barnetrinnet senere.

Det fremgår at høringsnotatet at kommunene vil bli kompensert for merutgiftene ved innføringen av en nasjonal bestemmelse om lærertetthet. Departementet anslår at innenfor en modell hvor lærertetthet lovfestes på skolenivå, vil det minst inngripende eksemplet på norm (alternativ 1) ha en kostnad på 630 mill kr, og kreve 1003 nye årsverk. Det mest inngripende eksemplet (alt. 3) har en beregnet kostnad på 1,7 mrd kr, og kreve 2789 nye årsverk. Innført på kommunenivå gir de samme to eksemplene hhv 200 mill/1,3 mrd kr i ekstra kostnader og kreve 324/2078 nye årsverk iht departementets anslag. I den sammenheng må det bemerkes at den samlede kommunerammen uansett fastsettes ut fra totale (stats)budsjettensyn. Selv om et slikt satsingsforslag i et statsbudsjett framstilles som fullfinansiert, vil det ikke kunne godtgjøres at den samlede kommunerammen har økt tilsvarende.

I Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon for 2011 ble en mulig ressursnormering omtalt slik:

“Regjeringa har som mål å lovfeste ein ressursnorm i grunnskolen. Kunnskapsdepartementet vil starte eit arbeid med å greie ut korleis ei lovfesting kan vere utforma. Midlar til ein slik norm vil bli vurdert i samband med budsjettproposisjonane for det enkelte år. Økonomiske og administrative konsekvensar for kommunesektoren vil bli kartlagt i samband med utgreiinga. Forslaget vil bli drøfta med dei partane det vedkjem og bli tatt opp i konsultasjonsordninga med KS.”

Forslaget om ressursnormering i skolen vil bli oppmeldt fra KS sin side som kostnadsberegningssak til det fjerde konsultasjonsmøtet 28.10.

2. Innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever

Østbergutvalget foreslo i NOU 2010:7 Mangfold og mestring at det ble gitt føringer gjennom regelverk om innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever. KS mener prinsipielt at hovedregelen om handlingsfrihet må være utgangspunktet og at økt statlig detaljstyring av kommunesektoren må unngås. Lover og forskrifter må brukes med tilbakeholdenhet for å regulere eventuelle innskrenkninger i handlingsfriheten, ikke for å gi regler om hva som er tillatt.

Lovforslaget synes å forutsette at opplæringsloven § 8-2 ikke gir rom for innføringstilbud. KS er uenig i dette. § 8-2 handler om hvordan undervisningen “til vanlig” ikke kan organiseres. KS mener at bestemmelsen må forstås slik at innføringstilbud ikke faller inn under “til vanlig”. Det er et tidsavgrenset tilbud for en avgrenset gruppe elever.

KS mener videre at gjeldende bestemmelser om språklig tilrettelagt opplæring (§ 2-8/§ 3-12) allerede gir de nødvendige føringer for organiseringen av undervisningen av elever med annet morsmål enn norsk og samisk. Bestemmelsene gir føringer for både særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring og omfatter også nyankomne elever. Sammen med prinsippet om tilpasset og likeverdig opplæring, forskriftsfesting av læreplanene og bestemmelsene om organiseringen av undervisningen i opplæringsloven kap. 8, gir dette kommunene og fylkeskommunene det nødvendige handlingsrommet for å ivareta nyankomne elever.

Departementet foreslår å endre opplæringsloven § 15-2 slik at klageinstans på vedtak om særskilt språkopplæring i videregående opplæring (§ 3-12), flyttes fra fylkeskommunen til departementet (fylkesmannen). KS støtter ikke dette forslaget.

3. Opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

I høringsnotatet viser det til st. meld 18 (2010 – 2011) Læring og fellesskap, der departementet vil innføre en egen lovbestemmelse i opplæringsloven om opplæring av elever med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon. Departementet mener at forslaget er en presisering av gjeldende rett og innebærer etter departementets vurdering ikke at det innføres nye rettigheter. Forslaget vil derfor ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser.

KS mener at personer som har behov for ASK skal få dette, og er enig med departementet at dette faller inn under gjeldende lov. Høringen dreier seg derfor om behovet for lovregulering. Dersom det ikke innføres nye rettigheter eller plikter som avgrensar kommunesektorens handlingsrom, er det grunn til å stille spørsmål ved behovet for dette. Når departementet uttaler at forslaget bare er en presisering av gjeldende rett, men likevel fremmer både forslag om nye regler og gir svært detaljerte merknadene til lovteksten, mener KS det er grunn til å spørre hva som er og blir realitetene. KS ønsker ikke en økt detaljregulering allerede gjeldende rett.

Administrasjonen vil avgi høring på bakgrunn av hovedstyrets vedtak. Vedtaket vil også sendes medlemmene til støtte for deres høringer.

Sigrun Vångeng

Helge Eide

Vedlegg:

1. Hovedstyresak 10/72
2. Høringsbrev av 25.10.2010
3. Hovedstyresak 10/49

Vedlegg til sak

Maksimumsgrense
for elev pr lærer

Vedtak
hovedstyresak 10-27

Vedtak
hovedstyresak 10-49

11/49 Høring – Integreringsutvalget (NOU 2011:14)

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/49

Forslag til vedtak

Administrasjonen gis fullmakt til å avgi en høringsuttalelse til integreringsutvalgets innstilling (NOU 2011:14) basert på følgende prinsipper:

- Utdanning, språkopplæring, kvalifisering og rekruttering til arbeidslivet er nøkkelfaktorer i kommunenes innsats for bedre integrering. Dette vil gi positiv effekt for levekår, boligmonster og deltakelse i samfunnet.
- Et viktig virkemiddel for integrering er å satse på tiltak som bedrer norskkunnskapene hos innvandrere på alle alderstrinn. Det er også nødvendig å satse mer på kombinert norskopplæring og arbeidsliv gjennom NAV.
- KS forutsetter at alle nye oppgaver kommunene pålegges som følge av forslagene dekkes i sin helhet av staten. Utvalgets beregning av tiltakene er usikre. Det er uheldig at de økonomiske konsekvensene ses samlet for det offentlige og ikke er forsøkt fordelt mellom forvaltningsnivåene.
- KS mener at tidlig innsats i forhold til utdanning skal være et grunnleggende prinsipp. Valg av tiltak må ses i sammenheng med i hvor stor grad det skal satses på særtiltak for enkeltgrupper og i hvilken grad det generelle tjenestetilbudet må og kan tilpasses mangfoldet i befolkningen.
- KS mener at økt statlig detaljstyring av kommunesektoren må unngås uavhengig av styringsvirkemiddel (individuelle rettigheter, kommuneplikter, tilsynsordninger, øremerkinger). KS mener at grunnregelen om handlingsfrihet må være utgangspunktet. Lover og forskrifter må brukes med tilbakeholdenhet for å regulere eventuelle innskrenkninger i handlingsfriheten.
- KS mener at det er behov for innføringsklasser for nyankomne. Kommunene bør oppfordres til å etablere dette. KS støtter ikke forslag om ytterligere lovhemling vedrørende nyankomne elever.
- KS mener det er uklart hvordan en økt satsing på ikke-vestlig fremmedspråk er tenkt gjennomført. Kompetanseforskriften for å undervise i fag vil gjøre det umulig for kommuner og fylkeskommuner å ivareta en slik satsing.
- Behovene for flere læreplaner må møtes på andre måter enn gjennom lovfestet rett til læreplan, for eksempel gjennom økte statlige tilskudd. Lovfesting av rett til læreplan og motsvarende plikt for virksomheter til å tilby dette, er urimelig inngripende i fylkeskommunene og kommunenes handlefrihet.
- KS mener det må være den enkelte kommune som selv avgjør spørsmålet om den vil ta i bruk ordningen med å kalle inn minst en kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn til jobbintervju.
- KS mener at aktivitets- og redegjøringsplikten slik den fungerer i dag er byråkratiserende, medfører stor bruk av ressurser, og at virkningen ikke er dokumentert. Dersom aktivitets- og redegjøringsplikten likevel skal videreføres mener KS det er fornuftig med en forankring i arbeidsmiljøloven og dermed i det allerede eksisterende HMS-arbeidet, jfr. KS høringsvar til Graver-utvalget (NOU 2009:14).
- KS mener staten i større grad må legge til rette for at arbeidsgivere lettere og mer effektivt kan kontrollere og vurdere innvanderes medbragte kompetanse. Forslaget om å utrede ordninger som gjør det lettere for innvandrere å tilegne seg nødvendig tilleggstudanning for økt deltakelse i arbeidslivet er positivt. En utredning og vurdering av grenseoppgangen mellom den enkelte, samfunnets og arbeidsgivers ansvar må gjennomføres. Det samme gjelder for økonomiske og administrative konsekvenser.

Saksframstilling

Bakgrunn

Inkluderingsutvalget, ledet av Osmund Kalheim, avga sin utredning til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) sommeren 2011. Utvalgets oppdrag var å løfte fram utfordringer og muligheter i et flerkulturelt Norge, og med dette foreslå tiltak i inkluderings- og integreringspolitikken. Utredningen er omfattende og inneholder over 200 forslag til tiltak. Forslagene er i stor grad en videreutvikling av eksisterende tiltak. KS hørings svar vil hovedsakelig konsentrere seg tiltak som berører kommunesektoren spesielt, herunder tiltak som bidrar til å styrke språkopplæring, utdanning og rekruttering til arbeidslivet.

Økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvensene av tiltakene som utvalget foreslår er usikre, og utgiftene beregnes oppveid av inntjening over mange år. Det er en svakhet at de økonomiske konsekvensene ses samlet for det offentlige og ikke er forsøkt fordelt mellom forvaltningsnivåene. KS mener det er nødvendig å beregne hva de enkelte tiltakene vil medføre av kostnader for kommunesektoren.

Utdanning

Utvalget har som målsetting at "innvandrerbefolkningen skal ha like stort læringsutbytte i barnehage, skole og utdanning som befolkningen for øvrig". Det vises til at resultater i opplæring og utdanning gjennomgående er lavere i innvandrerbefolkningen enn i den øvrige befolkningen.

Satsing på nyankomne

Utvalget foreslår økt satsing på flerspråklig opplæringstilbud, innføringstilbud for nyankomne, samt særskilt tilbud for sent ankomne i grunn- og videregående skole. Det foreslås å lovfeste retten til innføringsklasser. Gjeldende § 8-2 i opplæringsloven må forstås dit hen at skoleeier ut fra lokalt og profesjonelt skjønn, kan organisere mottakstilbud for nyankomne elever med et annet morsmål enn norsk og samisk slik at disse kan gis en tilpasset opplæring. Opplæringsloven § 8-2 er ikke til hinder for dagens praksis med å etablere innføringsklasser. KS mener derfor det ikke behov for nye lovhjemler for å sikre dette.

Satse på ikke vestlig fremmedspråk

Utvalget foreslår å styrke satsingen på ikke vestlig fremmedspråk for å øke andelen elever som velger ikke vestlig fremmedspråk. Det vil imidlertid bli svært vanskelig for kommuner og fylkeskommuner å gjennomføre en slik satsing. Mange skoler har en stor andel med ikke vestlig språk som morsmål. Utvalget sier ikke noe om hvilke språk det bør satses på.

Lovfesting av retten til læreplass

Utvalget foreslår å lovfeste retten til læreplass. Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utrede en lovfestet rett til læreplass og/eller fireårig opplæring/forsterket opplæring på vg3, og har pekt på en lærlingkontingent som et forslag til finansieringsordning for flere læreplasser. KS har gått mot lovfestet rett til læreplasser og en tilsvarende plikt for bedriftene/virksomhetene til å tilby dette. Videre er KS også skeptisk til finansieringsordninger som vil bety økt byråkrati.

Arbeid, sysselsetting og kompetanse

Det er velkjent at kommunesektoren står overfor store utfordringer ift å skaffe tilstrekkelig arbeidskraft. KS er opptatt av å få mobilisert de arbeidskårsressursene som landet har, og mener det potensielt er store ressursmessige gevinster knyttet til større utnyttelse av den arbeidskraften som innvandrere besitter. KS mener det må være et mål at de ansatte i kommunesektoren gjenspeiler befolkningen, og har derfor anbefalt at kommuner og fylkeskommuner har lokale mål for økt rekruttering av arbeidstakere med etnisk minoritetsbakgrunn. Deltakelse i arbeidslivet og gode norskkunnskaper er selve nøkkelen for å lykkes i integreringspolitikken.

Kommunesektoren skiller seg positivt ut ved å ha en større andel ikke-vestlige innvandrere sysselsatt enn statlig og privat sektor, og mangfoldet i arbeidslivet har økt de siste årene, jfr. FAFO-rapport 2010:39. Yrkesdeltakelsen blant spesielt flyktningsgrupper og kvinner med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn er imidlertid fremdeles for lav, og mange møter stadig barrierer i arbeidslivet. Bl.a. har forskning vist at også godt kvalifiserte innvandrere har redusert sannsynlighet for å bli innkalt til jobbintervju sammenliknet med etnisk norske.

KS mener at manglende norskerferdigheter og vanskelige kompetansevurderinger er av de mest sentrale utfordringene som arbeidsgivere møter når de skal rekruttere personer med annen etnisk bakgrunn.

Innkalling av innvandrere til jobbintervju

Utvalget foreslår å utrede hvordan intervjuordningen med å innkalle minst en kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn til intervju i statlig forvaltning kan utvides til også å gjelde for kommunal og privat sektor. KS er opptatt av at en vurdering av hensiktsmessigheten av tiltaket skjer ut fra den enkelte kommunes behov, og mener det må være den enkelte kommune selv som avgjør spørsmålet om den vil ta i bruk ordningen med å kalle inn minst en kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn til jobbintervju. Flere kommuner som f.eks. Oslo, Bergen, Sarpsborg, Bærum og Drammen har innført ordningen på eget initiativ. IMDi skal høsten 2011 systematisere de erfaringene som er gjort i kommuner som har innført en slik ordning, og kunnskapen fra denne kartleggingen vil avdekke om effektene av ordningen er slik at en bør oppfordre flere kommunene til å ta i bruk tiltaket i rekrutteringsøyemed.

Implementering av aktivitets- og rapporteringsplikten i HMS-arbeidet

Utvalget anbefaler at aktivitets- og rapporteringsplikten forankres i arbeidsmiljøloven og dermed i det allerede eksisterende HMS-arbeidet som er lovpålagt alle virksomheter. KS har i høringsuttalelsen til Graver-utvalget (NOU 2009:14) gitt forslaget en betinget støtte, men også understreket at aktivitets- og redegjørelsesplikten er byråkratiserende, medfører stor bruk av ressurser, og at virkningen ikke er dokumentert.

Det er viktig at arbeidsgiver har tilstrekkelig fleksibilitet og spillerom til å oppfylle aktivitets- og rapporteringsplikten og finne de riktige aktiviteter innenfor sin virksomhet på bakgrunn av lokale forhold. KS sin oppfatning er at virksomhetene innenfor kommunesektoren selv best definerer behov for aktiviteter, utfordringer og tiltak ut fra lokale forhold. Godt likestillings- og ikke diskrimineringsarbeid kommer fra motiverte ledere og medarbeidere som sammen setter fokus på spørsmålet, og ikke nødvendigvis regelverk og kontrollordninger.

Bedre bruk av innvandreres medbrakte kompetanse

Den enkelte arbeidsgiver er ansvarlig for å vurdere kvalifikasjoner og kompetanse i tråd med virksomhetens oppgaver og behov. Samtidig er det avgjørende at det er ordninger som gjør det mest mulig effektivt for den enkelte å søke godkjenning for utdanning fra utlandet, samt for arbeidsgivere å sjekke dette. For utdanning fra EØS-området vil det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket og innpassing til det europeiske rammeverket (EQF) gjøre dette lettere.

Det er viktig at ordninger for vurdering og godkjenning er kjent og lett tilgjengelig. Det er også vesentlig for den enkelte og for arbeidslivet at nasjonale standarder ligger til grunn på dette området, både hva gjelder vurdering av utdanning, realkompetansevurdering og godkjenning. Forslag om å utrede videre ordninger som vil gjøre det lettere for innvandrere å tilegne seg nødvendig tilleggstudanning, som vil være nødvendig for deltakelse i arbeidslivet, er også positivt. Økonomiske og administrative konsekvenser av tiltak må utredes i den sammenheng, og vurdering av grenseoppgang mellom den enkelte, samfunnets og arbeidsgivers ansvar.

Sigrun Vågeng

Helge Eide

Vedlegg til sak

Vedlegg -NOU.docx

11/50 Høring. Forslag til forskrifter til ny kommunal helse- og omsorgslov; samhandlingsreformen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/50

Forslag til vedtak

KS mener det er behov for en rekke endringer i regjeringens forslag til nye forskrifter. Disse endringene er nødvendige for å få et mer balansert grunnlag for et godt og likeverdig samarbeid mellom helseforetak og kommuner. Dette samarbeidet er viktig for at brukere/pasienter skal få et best mulig samlet helse- og omsorgstilbud.

KS mener 2012 må ses på som et år hvor vi samler kunnskap og erfaringer og ser konsekvenser av innføringen av reformen, både for pasientene, for kommunene og for helseforetakene. Det er helt avgjørende at det sikres mekanismer for etterberegninger og etterkontroll slik at kommunene tilføres finansiering som fullt ut dekker den enkelte kommunes kostnader. KS mener erfaringene også vil være nyttige når det gjelder eventuelle justeringer av forskriftene.

KS mener at forskrift om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter må sikre balanseforholdet og understøtte kommunikasjon og samhandling mellom partene. KS foreslår blant annet en tydeligere beskrivelse av varsling og mottak, definisjon av utskrivningsklar pasient, klarere forhold rundt frister, tidspunkt for betaling og administrasjon av ordningen.

KS forutsetter at forslaget til løsning for betalingsordningen utarbeidet av referansegruppen ledet av Helsedirektoratet, blir tatt inn i forskrift om kommunal medfinansiering, og at arbeidet med styringsdata intensiveres.

KS mener at kommunene per i dag ikke har de styringsdata som er nødvendig for å gjennomføre og følge med på utviklingen av samhandlingsreformens. Det er helt nødvendig at arbeidet med styringsinformasjon intensiveres med tanke på å kunne analysere utvikling av aktivitet og kostnader. Det må senest i løpet av 2012 utvikles indikatorer som er av en slik kvalitet og innretning at de synliggjør behovet for atferdsendring og viser om vi beveger oss i ønsket retning. Norsk pasientregister må derfor innhente data både fra kommunene og sykehusene.

KS mener at det fra første dag må følges med på virkningene og konsekvensene av omlegging og utbygging av konkrete endringer i tjenestetilbudene i ulike kommuner, og i samhandlingen mellom kommuner og helseforetak.

Departementet legger opp til en evaluering av loven med tanke på hvorvidt profesjonsnøytralitet medfører en nedprioritering av nødvendig fagkompetanse. KS forventer at denne evalueringen gjøres i samarbeid med KS.

Saksframstilling

Helse- og omsorgsdepartementet sendte 4.juli på høring forslag til endringer i eksisterende forskrifter og forslag til nye forskrifter som følge av at Stortinget 17. juni 2011 vedtok ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester, samt endringer i en rekke andre lover.

KS sendte 12.august 2011 invitasjon til medlemmene om å komme med innspill til KS på forskriftene. Per 6. oktober var det innkommet 32 innspill.

Høringsuttalelsen er oversendt administrativt til Helse- og omsorgsdepartementet innen høringsfristen 13.oktober 2011 med forbehold om behandling i Hovedstyret 25.oktober 2011.

Sigrun Vågeng

Victor Ebbesvik

Vedlegg til sak

KS Storby helsenotat
20092011.docx

Høring - forslag til
forskriftsendringer og

11/51 Rapport for tredje kvartal 2011

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/51

Forslag til vedtak

Rapport for tredje kvartal 2011 tas til orientering.

Saksframstilling

Rapporten tar utgangspunkt i styrets 4 innsatsområder, 8 hovedmål og resultatmål for 2011.

HOVEDOMRÅDE 1: Interessearbeidet/rammevilkår

Hovedmål 1: Kommunesektorens lokaldemokratiske handlefrihet skal bedres når det gjelder oppgaveløsning og økonomiske prioriteringer.

Resultatmål :

1. *KS skal påvirke Regjeringen for å sikre en inntektsvekst til kommunesektoren som gir grunnlag for et netto driftsresultat på 3 pst, samtidig som vedlikeholdsetterselepet reduseres og tjenestekvaliteten opprettholdes.*

«Kommunene og norsk økonomi» ble publisert ultimo september med hovedfokus på at kommunesektoren ser nå ut til å stramme inn på aktiviteten, investeringene har gått noe ned, men er fortsatt på et høyt nivå, samt at den vanskelige situasjonen i internasjonal økonomi kan gi behov for raske tiltak hvis den slår inn over Norge. Rapporten legger grunnlaget for det interessepolitiske arbeidet med kommuneøkonomi. Økonomiarbeidet har gitt to kronikker i Dagens Næringsliv og større oppslag der og i Finansavisen.

Nøkkeltallsrapporter for barnehage, barnevern, grunnskole, pleie og omsorg og demografi ble publisert samtidig og beskriver utviklingen siste fem år nasjonalt for disse områdene, men viser også variasjoner mellom kommuner og fylker.

Et FoU-prosjekt som ble avsluttet samtidig viser at fire av fem kommuner hadde igangsatt effektiviseringstiltak i 2010. Disse kommunene hadde budsjetterte effektiviseringsgevinster på 1,2 prosent av deres samlede driftsinntekter. Dette er tilsvarende effekt som KS har beregnet for alle kommuner som inngikk i en analyse fra Senter for økonomisk forskning (NTNU) for 2009. For hele kommunesektoren ville en slik effektivisering utgjøre 4 mrd. Denne påvisningen av at kommunene effektiviserer vil kunne brukes i den nasjonale og lokale debatten.

KS har tidligere påvist en mangel ved TBUs beregninger av demografiutgifter. TBU er nå blitt enig om å endre beregningsopplegget. For 2012 innebærer dette en oppjustering av demografikostnadsanslaget på ¼ mill kroner, noe som kan ha konsekvenser for økning i de frie inntektene.

KS tok initiativ til et felles utspill fra NHO og KS (ved administrerende direktører) i forkant av Regjeringens budsjettkonferanse, hvor Regjeringen ble oppfordret til å legge inn et ekstra løft for kollektivtrafikken i byområdene i statsbudsjettet for 2012. Utspillet var politisk forankret gjennom innspill fra KS til første konsultasjonsmøte i 2011, samt landsstyrets uttalelse i vår.

- 2. KS skal benytte konsultasjonsordningen aktivt til å fremme interessepolitiske posisjoner overfor staten som er godt forankret hos medlemmene, med faglig god dokumentasjon, og som sikrer fullfinansiering av reformer.*

Etter initiativ fra KS ble det tredje faste møtet med Regjeringen i 2011 erstattet med bilaterale møter med politisk ledelse i de enkelte fagdepartementene, hvor KRD og FIN var invitert til å delta. I tillegg ble det holdt et felles møte med KRD og FIN, hvor hovedtemaet var utsiktene for kommuneøkonomien i 2012, i lys av kommuneproposisjonen 2012 og ny informasjon etter framleggelsen av denne. Over en periode på 2 uker møtte KS politiske og administrative ledelse i 10 departementer, i all hovedsak representert ved statsrådene i de enkelte departementene.

I politisk møte med KRD og Finansdepartementet i august la KS frem oppdatert materiale over faktorer som medfører økte kostnader for kommunesektoren i 2012, dette gjelder bl.a. pensjon, demografi og økende etterspørsel etter barnehageplasser for barn med rett til plass.

KS uttrykte igjen i konsultasjonsmøte bekymring for økte pensjonskostnader og størrelsen på det akkumulerte premieavviket. Ny undersøkelse som KS profilerte i september viste at kommunene i 2012 kan få økte netto pensjonskostnader på om lag 1 1/2 mill kroner. Dette må dekkes av realveksten i de frie inntektene i 2012. Pensjonspremiene vil trolig øke enda mer enn pensjonskostnadene, slik at det akkumulerte premieavviket vil øke også i 2012.

I politisk møte med Justisdepartementet i august ble det bestemt å etablere en arbeidsgruppe som lager en veileder for hvordan kommunene kan bekjempe MC-kriminalitet. Arbeidsgruppen skal også vurdere behovet for å endre lover og forskrifter, slik at det blir vanskeligere for kriminelle MC-gjenger å etablere seg og for å redusere deres handlingsrom.

I møtet med BLD den 22.sep. ble KS og BLD enige om at spørsmål om kommunenes rammevilkår til krisesentertilbudet skal inngå i den planlagte evalueringen av lovfestingen av dette tilbudet.

Samarbeidsavtale om barnevern er undertegnet. BLD og KS legger i fellesskap vekt på at den skal fremme lokalt forankrede løsninger.

I møtet med Samferdselsdepartementet tok KS opp behovet for å gi rom i fylkeskommunenes rammer for økt vedlikehold av fylkesvegene. KS tok også opp utfordringene for kollektivtrafikken, og behovet for budsjettstyrking både på kort og lang sikt for å møte befolkningsveksten i byområdene. KS understrekte også at det ikke er behov for ytterligere nasjonale føringer for standarder på fylkesvegene – men behov for økonomiske midler til å kunne sikre den standarden og trafikksikkerheten som alle ønsker. Endelig etterlyste KS konkrete tiltak for forenkling av planprosesser ved realisering av samferdselsprosjekter, som samtidig ivaretok lokaldemokratiske hensyn på en god måte.

Bilateralt møte mellom KS og MD ble gjennomført 18. august. Status og erfaringer fra kommunenes klima- og energiarbeid, behovet for nye virkemidler for å realisere potensialet for utslippskutt i kommunesektoren, økt behov for nye klimatilpasningstiltak og de nasjonale forventningene til kommunal og regional planlegging, var av temaene som ble drøftet. Sluttrapporten fra Livskraftige kommuner ble overlevert. KS fikk videre invitasjon til samarbeid omkring et nytt klima og miljøprogram for de mellomstore byene.

KS ga i møtet med Helse- og omsorgsdepartementet innspill til en bedre finansiering av korttidsplasser i institusjoner, organiseringen av tjenesten Brukerstyrt personlig assistent (BPA), samt samhandlingsreformen.

Regjeringen har nylig varslet en endret og forbedret fordelingsnøkkel for midler til kvalifiseringsprogrammet, bl.a. etter innspill fra KS.

KS har i samarbeid med de andre relevante arbeidslivsorganisasjonene i regi av SRY satt i gang arbeid med å skaffe flere kvalifiserte lærlinger til helsefagarbeiderfaget gjennom et nytt utdannings-/lærlingsløp i tillegg til de to eksisterende (vanlig lærefag og praksiskandidatordningen). Ordningen skal i første rekke bygge på realkompetansevurdering hos den enkelte, og KS ønsker komprimerte opplæringsløp.

Statsråden i FAD offentliggjorde den 21.9 at hun gir KS 2 millioner fra årets budsjett til å jobbe videre med samordning av IKT-utviklingen i kommunesektoren. Dette var et direkte resultat av konsultasjonsmøtet mellom KS og departementet i august, der KS ba om at statsråden støtter opp under de prosesser som allerede er i gang i KS og kommunene, blant annet på utvikling av felles IKT-arkitektur.

Regionene:

Bedre koordinering av tidspunkter mellom konsultasjonsmøtene og fylkestyremøter og møter i de lokale rådmannsutvalg gjør at regionene i større grad kan gi innspill til konsultasjonsordningen. Det gjelder både saker som man ved hovedkontoret ønsker å ta opp, samt at man initierer egne saker. Dette kvartal har f.eks. fylkestyrene i Hedmark/Oppland behandlet sak om kostnadene for kommunene p.ga skader etter årets store nedbørsmengder og flommer. Saken har medført møte med Olje og energidepartementet, og det forberedes nå sak om dette til neste konsultasjonsmøte. På samme måte forberedes et dokumentasjonsnotat fra KS BTV om en formidabel økning av innbetaling til Norsk Pasientskadeerstatning. Fra KS Agder er det nå spilt inn en sak om ansvar mellom 1. og 2. linjetjenesten innen helseområdet. Fra Østfold/Akershus er det tatt opp sak om ny finansieringsordning for barnehagene, som etter deres oppfatning medfører dårligere kommunal styring, mer byråkrati og økonomisk uforutsigbarhet.

Storbynettverket hadde møte i september. Saker som ble drøftet og som tas opp med regjeringen, er bl.a. boligmeldingen "Rom for alle", Kommuneøkonomi, storbyenes syn på samhandlingsreformen, maksimumsgrense for antall elever pr. lærere i grunnskolen, og pedagognorm i barnehagene.

3. *KS skal påvirke Regjeringen til å utvide det lokalpolitiske handlingsrommet, og sørge for at fordelene ved økt lokalt handlingsrom kommer tydelig fram i forbindelse med kommunevalget 2011.*

KS har arbeidet aktivt gjennom påvirkning av opinion, beslutningstakere og media for å synliggjøre det lokaldemokratiets handlingsrom foran valget. KS har fått mye oppmerksomhet i forkant av stortingsmeldingen om statlig styring.

4. *KS vil arbeide for rammebetingelser som sikrer kommunesektoren handlefrihet innen helse- og omsorg og utdanning, og være en pådriver for videreutvikling og forenkling av systemer og fullfinansiering av nye oppgaver som gjør kommunesektoren i stand til å utvikle og dokumentere kvaliteten på tjenestene.*

Utdanning

Kvalitetsavtale innenfor barnehagens- og grunnsopplæringens virkeområde ble underskrevet 24. august av Halvdan Skard og Kristin Halvorsen. Avtalen tydeliggjør kommunenes og fylkeskommunenes sentrale rolle som skoleeiere, og forplikter KD til å anerkjenne denne rollen. KS har fått gjennomslag for synspunkter i nasjonale partnerskapsarbeid. Det gjelder i dette kvartalet videreutvikling av videreutdanningsstrategien for å gjøre den mer attraktiv for medlemmene. Gjennom deltakelse i NY GIV, GNIST, Ontariogruppen fremmes KS' synspunkter på viktige betingelser for eierstyring.

KS er i dialog med tilbyderne av rektorskolen og styrerskolen om å gjøre KS til en fast bidragsyter. Nytt oppfølgingsmøte med UDIR i oktober.

FOU om klassesdeling ble ferdigstilt i vår. Resultatene ble publisert på KS.no, i media og overfor KD, og som grunnlag for sak til Hovedstyret. FOU om spesialpedagogikk er i rute, med sannsynligvis dagsordenssettende resultater. FOU-en om tilstandsrapporter er i rute, brukes aktivt inn mot effektiviseringsnettverk og mot skoleeiere i hele grunnsopplæringen.

Satsingen er i god gang med planleggingen av Skoletinget 2012.

Det er foretatt juridiske vurderinger vedrørende systemer for undervisnings evaluering i skolen, særlig vedrørende personopplysningsloven, offentlighetsloven og opplæringsloven.

Helse

KS har deltatt i arbeidet med utarbeidelsen av veileder til de forpliktende avtalene som skal inngås mellom helseforetak og kommuner. Veilederen utgis primo oktober. KS har arbeidet for utsatt frist for inngåelse av avtalene, for å få tilstrekkelig med tid til utarbeidelse av gode avtaler med politisk forankring. KS har benyttet meget god medlemskompetanse inn i arbeidet med veileder.

KS har deltatt i arbeidet med utarbeidelse av styringsinformasjon og oppgjørsordning i forbindelse med kommunal medfinansiering.

Høringsnotat Samhandlingsreformen – forslag til forskriftsendringer og nye forskrifter som følge av Prop. 91 L (2010-2011) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester er ute til høring. KS har fått utsatt høringsfristen og skal avgi høringsuttalelse administrativt 13. oktober til HOD, med ettersending av Hovedstyrets vedtak. KS har invitert medlemmene til å komme med innspill til KS sin høringsuttalelse.

KS har hatt en rekke innlegg og foredrag nasjonalt og regionalt i perioden og fått innspill til forskriftene.

Nasjonal intensjonsavtale om implementering av samhandlingsreformen ble inngått 8. april mellom HOD og KS. Som del av dette arbeidet er Nasjonal koordineringsgruppe og Nasjonalt nettverk etablert og startet opp, med god representasjon fra KS/kommunesektoren.

KS har tatt opp med HOD ansvaret for ledsagertjeneste, og fått medhold fra HOD om at dette er det helseforetakene som har ansvar for.

KS har på oppdrag fra Husbanken utarbeidet en veileder om bruk av investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser.

22.07.

KS ble umiddelbart invitert inn i det nasjonale oppfølgingsarbeidet etter terrorhendelsene 22.07. KS sitter i det nasjonale Samarbeidsorganet for helsemessig og psykososial oppfølging etter terroraksjonene. Kommunesektoren er representert i ekspertorganet med rådmannen i Haugesund. Kommunesektoren har fått positive tilbakemeldinger i forhold til deres krisehåndtering. I forbindelse med det mer langsiktige arbeidet, spesielt for ungdom og etterlatte etter hendelsene på Utøya, kan det se ut som forventningene til individuell oppfølging er annerledes og noe større enn det som er mulig flere steder. HelseDirektoratet har i slutten av september gjennomført en spørreundersøkelse via Fylkesmennene, hvor bla kapasitet og kompetanse blir kartlagt. KS har god dialog og samarbeid med statlige myndigheter i denne saken.

Annet

KS har bidratt i tre ulike saker mot BUF-etat for å bedre kommunenes rammevilkår innen barnevern.

KS har deltatt i møter med JD i forbindelse med overføringen av vergemålsfunksjonen og utarbeidet hørings svar på vergemålsforskriften.

En kommune har engasjert KS for å vurdere innføring av «turistskatt». Dette er et nybrottsarbeid for å gi medlemmene større lokal handlefrihet.

Fire kommuner har fått bistand i arbeidet med å vurdere heving/retting eller erstatning knyttet til anskaffelse av økonomiprogram. Det vurderes å henvende seg til ytterligere 36 kommuner som bruker samme program for å kjøre en samlet prosess. Dette vil styrke forhandlingsstyrken i saken.

KS har bistått Bergen kommune i forhold til merverdiavgiftproblemstilling.

KS har bistått KRD i utarbeidelse av veileder vedr anskaffelsesregelverket og Samferdselsdepartementet i utarbeidelsen av ny parkeringsforskrift.

5. *KS skal arbeide for rammebetingelser som sikrer at kommunesektoren kan legge til rette for reduserte klimagassutslipp og effektive klimatilpasningstiltak.*

KS sin modell for finansiering av lokale klimatiltak KLOKT var hovedtema i det bilaterale møtet mellom KS og MD i august. Det har vært flere større medieoppslag om KLOKT i perioden

Et nytt verktøy for beregning av effekten av lokale klimatiltak, målt i tonn CO₂-ekvivalenter ble ferdigstilt i mai. Noen av byene i Framtidens byer og noen Akershus-kommuner prøver nå ut verktøyet, med 88 innmeldte tiltak, og det er gjennomført møter med en rekke aktører for videreutvikling av verktøyet.

KS har sluttført en dagsordenssettende KS FoU om konsekvenser av klimaendringer for kommunal og fylkeskommunal infrastruktur. Arbeidet er publisert i ulike medier. Et nytt veiledningshefte om klimatilpasning blir ferdig i høst. Det er etablert samarbeid med Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap om integrering av modell og metodikk fra FoU-arbeidet i nasjonal veileder.

KS gjennomførte et eget klimatilpasningsseminar med om lag 80 deltakere i september Det er kraftig økning i medieinteresse for temaet, og KS har uttalt seg i flere sammenhenger.

KS har etablert interessepolitisk ståsted for kommunenes arbeid med klimatilpasning gjennom hovedstyresaken om høring om NOU 2010:10 tilpassing til eit klima i endring og avtalt et eget møte om temaet med MD i forbindelse med arbeidet med stortingsmeldingen om klimatilpasning som skal komme i 2012.

Det er gjennomført et betydelig internasjonalt arbeid bl.a. med ICLEI i oppkjøringen mot de internasjonale klimaforhandlingene COP 17 i Durban. KS har hatt det nasjonale ansvaret for kåringen av Nordisk Energikommune og det er holdt innlegg om KLOKT bl.a. under på et seminar i Helsinki, Finland.

6. *KS skal synliggjøre behovet for bedre rammebetingelser for innovasjons- og IKT-arbeidet i kommunesektoren, og fremme forslag om slike forbedringer.*

Det er gjennomført oppdrag om FoU-utredning av organisatoriske, finansielle og juridiske forhold knyttet til felles kommunal organisering av IKT-området. Utredningen ble levert KS i slutten av september. Utredningen vil danne grunnlag for sak til fylkestyrene i KS, samt til sak i KS' Hovedstyre om hvordan kommunesektoren kan finne bedre organisatoriske løsninger for en mer samlet IKT-utvikling.

KS har i samarbeid med Faggruppe for arkivering og informasjonshåndtering (som består av kommuner og fylkeskommuner) utformet strategi og handlingsplan for arkivarbeid. Dette er et krevende – og noe undervurdert – arbeid, og har særlige utfordringer knyttet til digitalisering og forholdet mellom arkivdannelse og fagsystemer i kommunene. KS har i perioden hatt møte med Kulturdepartementet og gitt innspill på deres arbeid med stortingsmelding om arkiv. KS vil etter dette møtet, bli involvert i arbeidet med meldingen.

Hovedmål 2: Kommunesektoren (KS) skal påvirke i alle EU/EØS-relaterte spørsmål som har stor betydning for kommunesektoren.

Resultatmål:

1. *KS skal fremme medlemmenes interesser i EU/EØS relaterte spørsmål både direkte overfor norske myndigheter og indirekte overfor EU via europeiske organisasjoner KS deltar i, med vekt på forbedringer av regelverket for offentlige anskaffelser og offentlig støtte.*

Oppfølgende innspill er bestilt av og oversendt Utvalget for utredning av Norges avtaler med EU, om praktiseringen av regelverkene om offentlige anskaffelser og offentlig støtte.

KS har bistått Fagrådet i KSI i å etablere kontakt med sentrale aktører på anskaffelsesområdet i Brussel.

KS har igangsatt arbeidet med å skrive en veileder om anskaffelser for KRD og deltar på oppfølgingsmøter i regi av CEMR om anskaffelsesregelverket. KS advokatene bistår et medlem i en større prinsipiell sak om støtte til helsefremmende tiltak som gjelder problemstillinger knyttet til støtteregelverket.

KS har vararepresentant i CEMR (Committee of European Municipalities and Regions), i arbeidsgruppen Employers Platform KS Arbeidsliv har dialog med kontoret i Brussel i arbeidsgiverrelaterte spørsmål, og har vararepresentant i CEMR (Committee of European Municipalities and Regions), i arbeidsgruppen Employers Platform.

Det er gitt innspill til CEMR om dets fremtidige organisering, med vekt på rollen som interesseorganisasjon.

Norske interesser er fremmet i forberedelser til forhandlinger mellom partene på europeisk nivå om arbeidstidsdirektivet.

KS har oversendt OED innspill om energieffektiviseringsdirektivet.

Det er utarbeidet et oppdatert faggrunnlag for Kompetanseprogrammet Norsk Kommunesektor og EU/EØS i samarbeid med Høgskolen i Lillehammer og KS-K-.

KS Innovasjon og utvikling har deltatt i arbeidskonferanse sammen med EU-kommisjonen for å gi innspill på hvordan EUs overordnede strategier for det digitale samfunnet skal kunne gjennomføres på regionalt og lokalt nivå, i samarbeid med lokal forvaltning. Det er også gitt informasjon til EU-kommisjonen om hvordan KS jobber med å kommunisere IT-strategiske spørsmål på regionalt og lokalt nivå.

Regionene:

KS Hedmark/Oppland skal ha ansvar for gjennomføringen av KS' EU/EØS kurs 2011/2012. Dette er en ny og spennende måte å organisere arbeidet på ved å legge slikt nasjonalt ansvar til et fylkeskontor.

KS Hordaland arrangerte studietur for rådmann til Bratislava. Hovedintensjonen var å gi deltakerne mer kunnskap om EU/EØS spørsmål. Slovakia er et av de landene som mottar mest støtte fra Norge gjennom EØS midlene. Studieturen blir fulgt opp med egen sak i lokalt RU og fylkesstyre om hvordan kommunene i fylket kan engasjere seg mer i europeiske spørsmål.

Erfaringer fra Nord-Trøndelag med ulike metoder og fremgangsmåter for internasjonalisering som verktøy i kommunene, er formidlet til KS-regionene.

Internasjonale prosjekter

Arbeidet med utforming av programmer gjennom EØS midlene er kommet godt i gang i Estland, Latvia, Polen, Bulgaria og Litauen. Programmene skal være ferdig utarbeidet i løpet av 2011. KS har gjennomført rekke møter med forskjellige norske aktører (Innovasjon Norge, NHO, Kulturrådet, Riksantikvaren, Klift, NVE, DSB, Unio, Barentssekretariatet, MD, KRD, Riksrevisjon m.fl.) som jobber med programutvikling på sitt felt for å få gjennomslag for kommunesektor som potensial aktør på prosjektnivå. KS har gjennomført rekke møter / miniseminarer med norske kommuner, fylkeskommuner og landsdelsutvalgene på deres etterspørsel om mulighetene å være partnere i prosjekter gjennom disse midlene.

KS har fått godkjent treårig prosjekt i Kosovo som går på økonomisk utvikling og utvikling av elektroniske tjenester i kommunene.

HOVEDOMRÅDE 2: Arbeidsgivervirksomheten

Hovedmål 3: Arbeidsgiverpolitikken skal bidra til at kommuner og bedrifter i KS-området er i stand til å løse innbyggernes behov.

Resultatmål:

- 1. KS skal være en pådriver for at kommunesektoren beholder, utvikler og rekrutterer kritisk kompetanse for å nå sine mål.*

27. september ble Arbeidslivskonferansen arrangert med om lag 270 deltagere. Det kom mange gode tilbakemeldinger på både innledere og rammene rundt arrangementet.

Rekrutteringsmodellen som anslår personell- og kompetansebehov 10 år framover er tatt i bruk av 4 nye kommuner (totalt 22 kommuner).

Fire analyser av arbeidsstyrken er presentert – to om deltid som viser øking på 1% til 52% deltidsansatte fra 2008 til utgangen av 2010, men at de som var deltidsansatt i 2005 har økt stillingsstørrelsen med hele 30% til 2010. De øvrige går på turnover (snitt 11% pr år) og endring i bemanning pr. sektor.

Endelige sykefraværstall ble publisert og viser nedgang på 1% til 9,2% det siste året.

- 2. KS skal bidra slik at medlemmene når målene som er satt i IA-avtalen om redusert sykefravær, flere arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne og økt avgangsalder.*

KS advokatene har holdt kurs for flere enkeltkommuner, og i samarbeid med regionskontorene om arbeidsrettslige tema for ledere.

I forkant av Arbeidslivskonferansen er det arrangert et gratis seminar for medlemmene med tema deltid og arbeidstid. Seminaret var godt besøkt, og tilbakemeldingene svært gode.

Hovedstyret behandlet en sak om strategi for rekruttering av mennesker med nedsatt funksjonsevne i sitt møte i juni. Dette er en del av delmål 2 i IA-avtalen.

Det har nå vært gjennomført konferanser om IA-ledelse for samtlige personalledernetverk som har ønsket dette. KS-K har overtatt drift av tilbudet om IA-ledelse.

I samarbeid med partene nasjonalt er det utviklet et interaktivt verktøy som kan brukes i inkluderingsarbeidet. Se www.inkluderende.no

Regionene:

KS Nord-Norge startet i fjor et utviklingsverksted i Finnmark, med mål om å redusere sykefraværet i kommunene. De ferskeste sykefraværstallene viser at fraværet synker i Finnmark. Vi antar at KS sitt arbeid på dette feltet har bidratt til den positive utviklingen.

- 3. Være en pådriver for å iverksette nye tiltak og prosjekter for å løse kommunenes arbeidskraftbehov gjennom for eksempel bruk av teknologi, forsøk med alternativ kompetanse, arbeidsformer og arbeidstidsordninger.*

Det har også i 3 kvartal vært stor aktivitet knyttet til arbeidet med ulike arbeidstidsordninger, heltid, uønsket deltid m.m. Arbeidet med FoU om deltid i regi av Fafo er i rute og ble omtalt på Arbeidslivskonferansen.

Partssamarbeidet om sosial dumping er videreført. Midtveisrapport fra arbeidsgruppe etablert i Arbeidsdepartementet ble presenter i august. Foreløpige funn fra KS FoU ble presentert på Arbeidslivskonferansen.

Regionene:

KS Oslo har sammen med Oslo kommune startet et større prosjekt kalt "Behovstilpassede arbeidstidsordninger." Prosjektet omfatter de syv største byene i landet.

I Hedmark er det dette kvartalet inngått avtale med Fagskolen i Innlandet og en region i Hedmark om samarbeid om fagskoleutdanninger som er relevante for kommunene. Avtalene er kommet i stand etter initiativ fra KS lokalt. Flere regioner i Hedmark/Oppland ønsker nå å inngå tilsvarende avtaler.

- 4. KS skal bidra til et kvalitativt godt og koordinert tilbud for opplæring, kompetansebygging og utvikling av medlemmene i deres arbeidsgiverrolle.*

Det arbeides med en revidering av personalhåndbok og konfliktberedskapsheftet.

Det er avholdt kurs bl.a. i arbeidstid og lege/fysioterapeutavtaler. I tillegg har KS Forhandling forelest på regionale tariffkonferanser/personalnettverk med temaer knyttet til lønnsystem og lokale forhandlinger.

Partsammensatt utviklingsarbeid i forbindelse med ny særavtale for barnehager er igangsatt. Medlemsnettverk og regionene involveres i arbeidet.

FoU om lønnsvilkår for kommunalt ansatte medarbeidere i NAV-kontor er ferdigstilt. Resultater er formidlet på frokostseminar og på ks.no.

Det har i tredje kvartal vært gjennomført noen nettverkssamlinger om strategisk kompetansestyring. Dette var også et sentralt tema på arbeidslivskonferansen. Det er utarbeidet et hefte om kompetanse i samarbeid med FoU-enheten i KS.

Regionene:

KS BTV tilbyr et eget lederutviklingsprogram for barnehagestyrere. 2. samling i september. 37 ledere deltar, som alle er godt i gang med utviklingsarbeid på egen arbeidsplass. Vi får meget gode tilbakemeldinger fra deltakerne på dette KS tilbudet.

Ulike kurs innen lov og avtaleverk er en løpende aktivitet i regionene. Dette kvartal har det vært holdt kurs bl.a. i Omstilling og nedbemanning, lege og fysioterapiavtaler, avtaleverk for undervisningspersonell.

Jevnt over får vi en positiv evaluering både på innhold og gjennomføring på disse kursene.

5. *KS skal ha utviklet og formidlet verktøy, metoder og ny kunnskap om styring, organisering, ledelse og god etisk praksis i folkevalgt styrte virksomheter.*

Etikk

Styrevervregisteret har i tredje kvartal en gledelig økning fra 59 til 64 kommunale bedrifter med avtale om bruk. Tekniske forbedringer av registerets funksjoner knyttet til endringer etter valget er gjennomført. Pr. 0109 er 8379 personer registrert. Etikkportalen på ks.no ligger på fjerdeplass av de 8 portalene på ks.no i besøkstall hittil i år. KRD har innvilget KS og Transparency International Norges søknad om støtte til prosjektet "Åpenhet og integritet i norske kommuner". Prosjektet skal rette søkelys på antikorrupsjonsarbeid og styring av etisk standard i kommunesektoren. Oppstart i prosjektet skjer før jul. KS har også fått støtte fra KRD til opprettelse av effektiviseringsnettverk om internkontroll.

Folkevalgtprogrammet er lansert der også etikk, eierskap og egenkontroll er sentralt.

Ledelse

KS og Den norske legeförening samarbeider om et ledelsesrekrutterings og -utviklingsprogram rettet mot kvinnelige leger i kommunal sektor. Det har vært gjennomført to samlinger, som deltakerne har gitt svært gode tilbakemeldinger på. KS deltar i en styringsgruppe i tilknytning til Helsedirektoratets bestilling av et "praktisk lederopplæringstilbud til ledere i kommunenes helse- og omsorgssektor". Det er Høgskolen i Hedmark, sammen med Fagakademiet og RO som har fått oppdraget.

Lederutviklingsprogrammet "Krefter i bevegelse" har gjennomført samling. Konseptet drives av KSK og KS i samarbeid. Det er besluttet at "Krefter i bevegelse" skal evalueres, og resultatene skal anvendes for å videreutvikle ledelsesutviklingstilbud i regi av KS-K i samarbeid med KS.

Hovedmål 4: Tariffoppgjør og særavtaleforhandlinger i 2011 skal bidra til god arbeidskraftsituasjon, bedret tjenestekvalitet og nyskaping

Resultatmål:

1. *Mellomoppgjøret i 2011 forankres og gjennomføres i samsvar med medlemmenes prioriteringer og på grunnlag av den økonomiske situasjonen på forhandlingstidspunktet og lønnsutvikling i andre tariffområder.*

Mellomoppgjøret i 2011 ble sluttført med forhandlingsløsning den 30. april 2011. Forberedelsene til tariff 2012 er påbegynt.

Nemndsbehandling av særavtale for barnehage og SFO, gav KS medhold i ny tekst med større fleksibilitet i arbeidstid til pedagogisk personale i barnehagen. Partssammensatt utviklingsarbeid i forbindelse med endringene i særavtalen er igangsatt og i rute. Medlemsnettverk og regionene involveres i arbeidet.

KS har avgitt høringsuttalelse til Tariffnemndas forslag til forskrift om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter. Tariffnemnda fattet vedtak om allmenngjøring den 21. juni 2011. Allmenngjøringsforskriften trådte i kraft 1. september 2011.

Mønsteravtalen med Kopinor skal reforhandles innen 31.12.2011 med avtalt oppstart i oktober 2011. Som en del av forberedelsene til forhandlingene er det gjennomført undersøkelser om omfang av fotokopiering og digital kopiering.

Regionene:

Selv om mellomoppgjøret 2011 ikke medførte store endringer ut over det økonomiske oppgjøret har medlemmene tydelig signalisert at de ønsker at KS holder tariffkonferanser i etterkant av oppgjøret. Noen slike ble holdt før sommerferien, noen i august. I KS Rogaland hadde man f.eks. i samarbeid med KS Arbeidsliv en slik konferanse, der man i tillegg hadde en åpen debatt om hvordan løse hovedoppgjørets utfordringer til neste år. Dette ble svært godt mottatt blant deltakerne.

- 2. Avtaleverk for leger forvaltes og reforhandles for å ivareta kommunenes behov for helsetjenester av god kvalitet.*

Den partssammensatte arbeidsgruppen som utreder videreutvikling av avtaleverket til fastlegeordningen er i gang. Arbeidsgruppen har hatt tre møter, og det er planlagt ytterligere to møter. Etter planen avslutter arbeidsgruppen sitt arbeid 15. oktober.

- 3. Særavtale for undervisningspersonalet (arbeidstidsavtalen) reforhandles i tråd med medlemmenes prioriteringer.*

Det legges opp til formell forhandlingsstart i løpet av november, etter forutgående sonderinger. Hovedstyret behandler administrasjonens forhandlingsmandat i oktobermøtet. Dersom det ikke blir enighet ved forhandlingene innen 31.12.2011, vil særavtalen bringes inn i hovedtariffoppgjøret 2012. Forhandlingene forventes å bli krevende.

HOVEDOMRÅDE 3: Utviklingsarbeidet

Hovedmål 5: KS skal være kommunesektorens viktigste utviklingspartner på helse, utdanning, klima samt prioriterte områder innenfor lokalsamfunnsutvikling

Resultatmål:

- 1. KS skal ha medvirket til at kommunene blir den helhetlige inngangsporten til helsetjenestene, og sammen med våre medlemmer sørge for god gjennomføring av samhandlingsreformen med vekt på pasientsikkerhet, kompetansebygging og økt kvalitet.*

Det har i perioden blitt holdt et stort antall innlegg og presentasjoner og formidlinger på ulike konferanser i hele landet med innledere fra KS. Etterspørselen etter KS kompetanse på området er stor.

Regionale konferanser om rettslige forhold ved reformen ble avholdt i august og september med gode tilbakemeldinger. KS advokatene og innleid juridisk kompetanse fra Oslo kommune ble benyttet på til sammen 6 konferanser.

Nyhetsbrev er utarbeidet og etterspørselen etter systematisk informasjon er økende. Det er bl.a. behov for å få opp FAQ (ofte spurte spørsmål) på portalen om samhandlingsreformen.

Det arbeides med en systematisk oversikt over relevante erfaringer på samhandlingsområdet fra kommuner og fylkeskommuner. Questback om samhandlingsprosjekter ble sendt ut i juni, med ny svarfrist 13.september. Resultatene er under bearbeidelse og vil bli presentert på høstkonferansene.

I forbindelse med intensjonsavtalen som ble inngått 8.april 2011 mellom Helse- og omsorgsministeren og KS, vil KS i avtaleperioden fra 01.07.11-31.12.2015 få økonomisk tilskudd til å forestå utviklings- og informasjonsoppgaver overfor medlemmene. Det arbeides med utvikling av det konkrete tilbudet til medlemmene når det gjelder bistand i implementeringsarbeidet.

Det har vært arbeidet med utvikling av avtaler mellom KS og HOD for å legge til rette for avtaler mellom kommuner og helseforetak, og KS har også deltatt/bidratt inn i pågående forskriftsarbeid i samarbeid med helsesatsingen.

KS har deltatt i arbeidsgruppen nedsatt av Helse og omsorgsdepartementet for utarbeidelse av veileder til ny helse- og omsorgslov om bruk av avtaler mellom kommuner og foretak.

Det er noen kritiske områder for KS reformarbeid høsten 2011. Det er av avgjørende betydning at det er tilstrekkelig juridisk kapasitet og kapasitet til systematisk informasjon, formidling, veiledning og medlemskontakt.

Avdeling Innovasjon og utvikling har lagt til rette for et møte mellom HOD og TRUST (IKT-samarbeid mellom Lillehammer, Øyer, Gausdal og Ringebu) angående utfordringer knyttet til helseregisterloven. Dette har konkret resultert i at HOD har satt i gang arbeid med lov og forskrift på dette området.

KS har vurdert HOD's forslag til nye forskrifter – blant annet knyttet til utskrivningsklare pasienter og «medfinansieringsordningen». KS Advokatene har i den forbindelse anbefalt 18 konkrete forslag til endringer i forskriftene.

Det er i perioden startet opp et FoU-prosjekt som skal analysere kostnader og potensielle gevinster ved innføring av elektronisk meldingsutveksling for helse- og omsorgstjenesten i kommunene. PWC er valgt som utreder og er i gang med arbeidet.

Regionene:

Det er et meget omfattende arbeid i regionene nå når det gjelder samhandlingsreformen. Det holdes et stort antall seminarer, kurs og konferanser. I tillegg til 6 regionale konferanser som er nevnt ovenfor har region Vest hatt et eget konferanseopplegg om juridiske forhold, som i alt samlet 370 deltakere. Denne konferanserekken fikk svært god respons fra deltakerne.

Det er ellers etablert mange typer nettverk – både interkommunale nettverk, nettverk mellom kommuner og helseforetak, og større nettverk der også fylkeskommuner og Fylkesmannsembetene deltar.

Juridiske forhold og arbeidet med avtaler mellom kommuner og foretak har hatt mest oppmerksomhet dette kvartalet. I mange fylker er det nedsatt felles forhandlingsgrupper på fylkesnivå, som skal forhandle fram forslag til avtaler mellom kommunene og helseforetakene

I fylkene i Midt-Norge er det felles arbeidet på området styrket ved at man har opprettet egne stillinger bl. a finansiert av skjønnsmidler fra Fylkesmennene. Disse stillingene er samlokalisert med KS kontorene for å sikre en best mulig samordning av aktivitetene.

Generelt melder fylkene om et stadig bedre samarbeidsklima med de ulike helseforetakene. Det finnes imidlertid unntak fra dette, og som KS lokalt må ta tak i på en mer offensiv måte.

Vi opplever nok også at kommunene er kommet ulikt langt i forhold til forberedelsene til den kommende reformen. Dette blir også en utfordring for KS. Hvilken rolle og posisjon skal vi innta i forhold til de kommuner som ikke har gjort noe særlig forberedelser ennå?

Samarbeid om etisk kompetanseheving

Prosjektet har god fremdrift og følger oppsatt plan. Det er stor aktivitet og engasjement i deltakerkommunene. Bare i september har prosjektledelsen nådd over 60 kommuner fra hele landet gjennom ulike arrangement. De 41 deltakerkommunene i pulje 5 tildeles over 1 million kroner i kompetansemidler i september som skal stimulere til ytterligere aktivitet i kommunene. Prosjektledelsen har i høst etablert Etikprisen med det formål å synliggjøre det systematiske etikkarbeidet i kommuner som bidrar til å heve den etiske kompetansen i de kommunale helse- og omsorgstjenestene, og som skal stimulere kommunene til ytterligere satsing på systematisk etisk kompetanseheving. Prisen består av 50 000,- og skal deles ut av Helse- og omsorgsministeren og styreleder i KS i desember.

- 2. KS skal sammen med våre medlemmer drive tjenesteutvikling innen utdanningsområdet, med vekt på kvalitetsutvikling, kvalitetsvurdering og kvalitetssikring.*

KS deltok på OECD-seminar i Toronto (Ontario) sammen med 30 andre utdanningsledere fra Norge i juni og KS arrangerte studietur til Ontario for alle fylkesutdanningsjefene i september.

KS deltar i programarbeidet for en nasjonal rektorkonferanse for alle rektorer i videregående opplæring.

Det er gjennomført et jusskurs for skoleledere og skoleeiere i samarbeid med KS-advokatene. Svært gode tilbakemeldinger, og nye kurs er på vei.

Kommunenes og fylkeskommunenes aktive arbeid mot mobbing innenfor partnerskapet Manifest mot mobbing er formidlet på ks.no, til medlemmene og internt i KS.

Regionene:

Bevisstgjøring på skoleeierrollen er det gjennomgående tema i alle nettverkssamlinger, kurs, konferanser og utviklingsverksteder som er etablert innenfor utdanningsområdet, og vi opplever at våre medlemmer nå i større grad tar tak i denne utfordringen.

GNIST og NY GIV er fortsatt viktige innsatsområder for KS i regionene. Det er et omfattende samarbeid på fylkesplan i ulike nettverk og styringsgrupper.

Skoleledelse er et annet område som det nå er mye oppmerksomhet rundt.

I KS BTV ble det f.eks. sammen med Skien kommune gjennomført et to dagers kurs i skolejuss, for rektorer og skolesjefer. 64 ledere deltok – halvparten fra Skien. Dette er et godt eksempel på hvordan KS i samarbeid med en kommune kan lage et opplegg som også kommer nabokommunene til nytte.

- 3. KS skal ha lagt til rette for at kommunenes klima og energiplaner, medregnet planer for klimatilpasning blir gjennomført.*

KS og Enova samarbeider på en rekke områder, bl.a. med utvikling av verktøy for klima og energiplanlegging og web-portalen Norsk klimakommuner. Det er i perioden gjennomført en rekke kurs rundt om i landet i serien Energieffektive bygg for framtida. Kursene har oppnådd bred deltakelse. Samarbeid omkring kurs i Energisparekontrakter (EPC) er under planlegging og KS er aktivt med i arbeidet for å lage en norsk standard på EPC-området

I et samarbeid mellom KS, Miljøverndepartementet og Akershus fylkeskommune utprøves nå det nye verktøyet for beregning av effekten av lokale klimatiltak, målt i tonn CO₂-ekvivalenter. Det er meldt inn 88 tiltak for utprøving. Flere av kommunene i Framtidens byer og i Akershus deltar.

Prosjektet Framtidens byer går som planlagt, bla med planlagt konferanse i oktober.

Det er gjennomført kurs for internkonsulenter Miljøfyrtårnsertifisering i flere regioner

KS vil i høst få programmert et nytt, handlingsrettet verktøy for produksjon av 2. generasjons klima- og energiplaner.

Regionene:

Arbeidet i regionene har i stor grad vært knyttet opp mot arbeidet med knutepunktfunksjoner – grønne innkjøp i regi av Fylkesmennene. KS Østfold/Akershus deltar i styringsgrupper i DIFI prosjekt om grønne innkjøp. Etter initiativ fra rådmennene i Østfold, jobbes det nå med konkrete indikatorer for måling av slike innkjøp.

- 4. KS skal ha satt i verk tiltak for å bistå i kommunenes innovasjonsprosesser gjennom kunnskapsutvikling og –spredning, herunder sørget for å heve kommunenes kompetanse på strategisk ledelse av IKT-området.*

Strategisk ledelse og IKT

Det er gjennomført nettverkssamlinger for rådmannsnettverk innen strategisk ledelse og IKT for fem ulike nettverk rundt i landet.

Nye nettverk er under etablering. Tilbudet blir meget godt mottatt av deltagende rådmenn.

Det er gjennomført prosjektsamling i Praha for CEMSDI-prosjektet over 3 dager. Prosjektet er et EU-prosjekt om strategisk ledelse og IKT hvor vi deltar sammen med England, Italia, Spania og Portugal.

Styringsinformasjon IKT

Det er i perioden sendt ut målkort til 68 kommuner og fylkeskommuner som viser resultatene fra årets eKommunekartlegging og måloppnåelse i forhold til eKommune 2012. Målkortet er i følge medlemmene “et verktøy for IKT-planlegging både lokalt og regionalt”. KS er i dialog med SSB vedrørende KOSTRA-skjema 25. Har gitt innspill til en rekke mindre endringer for å heve kvaliteten på styringsinformasjonen på IKT-området. Det er sendt et formelt brev der vi ber om en revisjon av skjemaet slik at det kan erstatte KS’ eKommunekartlegging på sikt.

Regionene:

Innovasjon i kommunesektoren settes i større grad på dagsorden i ulike sammenhenger i våre regioner:

Et regionalt pilotprosjekt om velferdsteknologi er under etablering i Midt-Norge.

KS Nord-Norge har et nært samarbeid med Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin

KS Østfold hadde sammen med fylkeskommunen, Fylkesmannen og sykehuset Østfold et planstrategitorg i september, der innovasjon og velferdsteknologi ble belyst fra KS.

KS Hedmark/Oppland har sammen med Forskningsrådet og Regionalt Forskningsfond holdt flere regionale søkekonferanser for kommuner og kommunale bedrifter som ønsker å kvalifisere seg for å søke forsknings- og utviklingsmidler. Resultatet er økt bevissthet på hvilke midler som finnes, mulighetene for å søke og kjennskap til kontaktpersoner og samarbeidspartnere.

- 5. KS skal fremme nettverksarbeid mellom kommuner som redskap for kvalitetsutvikling og være pådriver for at kommunene fremmer gode planstrategier som grunnlag for en aktiv lokal og regional samfunnsutvikling.*

Mye av arbeidet i EffektiviseringsNettverkene i 3. kvartal er knyttet til ASSS-arbeidet (de ti største kommunene). I tillegg til hovedrapport er det utarbeidet 10 forskjellige kommunerapporter med analyser og økonomiske og omfangsmessige nøkkeltall i makro og av ni ulike tjenesteområder. Rådmennene godkjente rapportene i sitt styringsgruppemøte 23. september og analysene brukes videre bl.a. i deres budsjett- og planarbeid. Nye kvalitetsindikatorer er også utarbeidet for helsestasjoner og for fysio- og ergoterapitjenesten.

Hovedmål 6: Kommunesektorens organisering skal være bærekraftig og sikre utviklingen av et lokaldemokrati med samsvar mellom oppgaver, organisering og innbyggerinnflytelse.

Resultatmål:

1. *KS skal videreutvikle et folkevalgtprogram som gir et godt grunnlag for et godt samspill mellom gamle og nye folkevalgte og administrasjon etter lokalvalget 2011, og som mottas positivt i alle medlemsgrupper i KS.*

Nye teksthefter "Folkevalgt 2011-2015", for henholdsvis kommune- og fylkestingsrepresentanter, er ferdig utarbeidet, trykket og sendt alle folkevalgt rett etter valget. Folkevalgtprogrammet er bestilt av over halvparten av alle kommunestyre og fylkesting ved kvartalets utgang. Sammenliknet med tidligere år, er dette en høyere andel på dette tidspunktet. De første kommunene har allerede gjennomført programmet. Alle deltakere vil bli bedt om å gi en evaluering av programmet gjennom en quest-back. Denne vil både være en tilbakemelding til prosessveiledere, men også til programmets innhold.

Det er for første gang utarbeidet kapitler og lysarkserier om innovasjon og IKT til folkevalgtprogrammet.

Regionene:

Arbeidet med å markedsføre programmet, og gjøre avtaler med de enkelte kommuner og fylker er i full gang. Vi regner nå med å få en høyere deltakelse enn sist. Det synes som om flere fylkeskommuner og flere bykommuner har meldt sin interesse. BTV området og Rogaland har tradisjonelt hatt lav andel av deltakere i folkevalgtprogrammet, men her har gjort en god rekrutteringsjobb, og har allerede på dette tidspunkt en langt høyere deltakerandel enn tidligere.

Første kommune startet allerede siste uke i september.

2. *KS skal fremme en debatt om framtidig kommunal oppgaveløsning som tar utgangspunkt i et ønske om levende lokaldemokrati og robuste kommunale tjenester.*

KS har arbeidet aktivt for å synliggjøre KS standpunkter i media, blant annet i saker om pleie- og eldreomsorg.

3. *KS skal bistå medlemmene i utviklingen av eierskapspolitikk, og være en pådriver for ytterligere profesjonalisering av lokal og regional eierskapsutøvelse.*

KS advokatene bistår flere selskaper, kommuner og fylkeskommuner i å få tilstrekkelig kunnskap om nye habilitetsregler som trer i kraft i høst.

KS har holdt flere styrekurs for kommuner m.v.

4. *KS skal styrke kunnskapsgrunnlaget for den enkelte kommune og fylkeskommunes organisering av sin oppgaveløsning, herunder intern organisering, konkurranseutsetting, brukerstyrte valg samt samarbeid med frivillig sektor.*

Det ble i kvartalet satt i gang/utlyst fem FoU-prosjekter: "Kostnader ved elektronisk meldingsutveksling i helse og omsorg", "Pensjonssystemet og utfordringene på arbeidsmarkedet", "Barrierer og hindringer for samarbeid på klimaområdet", "Hvordan får vi flere til å gjennomføre helsefagarbeiderutdanningen?" og kommunikasjonsoppdrag om presentasjon og medieoppfølging av "Scenarioprojektet" på og etter Kommunedagene 2012.

I Scenarioprojektet har det vært:

- Oppfølging av forskningsmiljø i scenarioprojektet
- Gjennomført to fagseminar; "Livet etter NPM – trender og utviklingstrekk i styring og ledelse i kommunene" og "Kommunene og Europa i dag og i 2037"
- Utarbeidet tilbudsinvitasjon til kommunikasjonsbyrå knyttet til presentasjon av scenarioprojektet på kommunedagene og i riksdekkende media.

Temaheftet "Strategisk kompetanseutvikling i kommunesektoren" ble ferdigstilt til Arbeidslivskonferansen. Det samme ble tre foldere om offentlighetsloven, samhandlingsreformen og ledelse, samt seniorarbeidet i kommunene som presenterer resultater fra tre FoU- prosjekter. Det ble laget kortversjon av FoU-prosjektet «Kostnader i pleie og omsorg» og debatthefte fra FoU-en "Brukermedvirkning i helse og omsorgssektoren".

Resultater av følgende avsluttede prosjekter i perioden er brukt og brukes videre i KS interessearbeid og arbeid overfor medlemmene:

- Resultater av prosjektene "Konsekvenser av arbeidstidsavtalen for undervisningspersonale" og "Lønns- og arbeidsvilkår for kommunalt ansatte i NAV – kontor" brukes i forberedelser til neste års tarifforhandlinger.
- Resultater av prosjektet "Kollektivtrafikk og kostnader" brukes opp mot Norsk Transportplan (NTP) og er lansert rett før statsbudsjettet.
- Delresultater fra "Hvilke muligheter har kommunene til å tilby mer heltid?" er brukt på Arbeidslivskonferansen. Det samme gjelder prosjekt om omfang av og tiltak mot sosial dumping.
- Resultater av prosjektet om effektivisering i kommunene er brukt i forbindelse med «Kommunene og norsk økonomi» og kronikk i Dagens Næringsliv. Medlemsrettede hefter om betingelser for effektivisering på basis av denne FoU-en er startet utarbeidet.
- Prosjektene "Produksjonsindeks for ASSS-kommuner" og "Effektivitets- og fordelingsvirkninger av øremerkede og frie inntekter" er avsluttet ultimo september. Resultater skal brukes hhv. som forbedret styringsinfo i de ti største kommunene og ift produksjonsindeksen i TBU, og i interessearbeidet ift frihet vs. statlig detaljstyring.
- Tidligere FoU-prosjekt om administrasjonssjefens internkontroll har nå resultert i prosjektfinansiering fra KRD av nettverksarbeid for utvikling av egenkontroll.

HOVEDOMRÅDE 4: Medlemsorganisasjonen og konsernet:

Hovedmål 7: For å ivareta medlemmene skal KS ha et sterkt omdømme i alle relevante målgrupper

Resultatmål:

1. *KS skal søke løsninger som samler på tvers av geografi, kommunestørrelse og partipolitiske skillelinjer.*

Hovedstyret har i 3. kvartal hatt ett møte. Det er behandlet ni saker hvorav to er høringer. De omhandler velferds- og migrasjonsutvalgets innstilling og endringer i kommuneloven. Gjennom en sak og et notat forberedte Hovedstyret det forestående Landstinget. Forslag til vedtektsendring ble sendt til Fylkesstyrene og Bedriftsstyret på høring, og det ble gitt tilbakemelding til notat om grunnlagslagsdokument for landstingsuttalelser.

Det har vært ett møte i AU i perioden.

Fylkesstyret i KS Oslo vedtok i mai å nedsette en arbeidsgruppe for å se på organiseringen av Oslo kommunes tilknytning til KS. Arbeidsgruppens innstilling ble behandlet i slutten av september, og behandles endelig i det konstituerende møtet i Oslo kommune i slutten av oktober. Konsekvensen av forslaget dersom det blir vedtatt er bl.a. at Byrådet vil utgjøre det kommende fylkesstyret i stedet for Forretningsutvalget slik det er i dag.

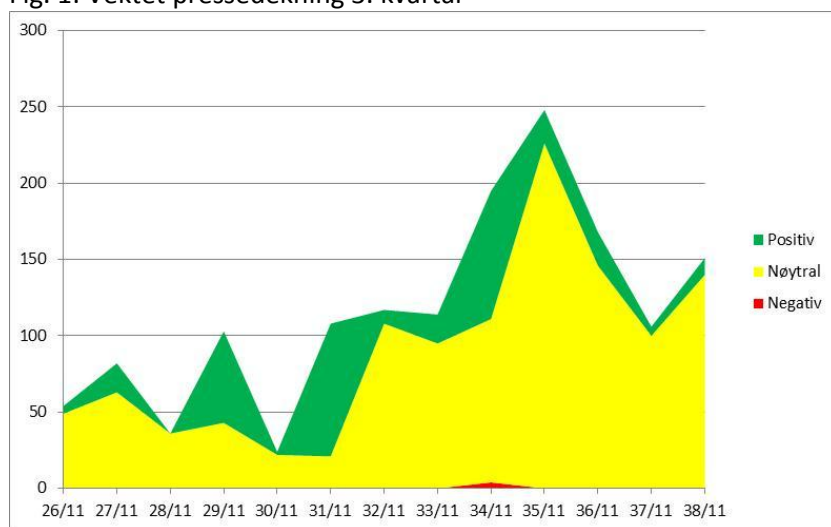
2. *KS skal fremstå som synlig og tydelig i sin rolle som ekspert- og medlemsorganisasjon i sin kommunikasjon med medlemmene og omverden.*

Pressearbeid

Totalt var det 1516 medieoppslag i aviser og på nett i perioden. I tillegg kommer oppslag i radio og tv.

Forholdet mellom positive og negative oppslag fortsetter å utvikle seg i KS' favør. I 2010 var det 12,4 positive treff for hvert negativt, første halvår i år 22,5 positive treff for hvert negativt, og nå i tredje kvartal er det 86,5! For hvert eneste negative treff om KS i norske medier, var det altså 86,5 positive.

Fig. 1: Vektet pressdekning 3. kvartal

Mediedekningen av KS har i hovedsak to opphav: Svar på henvendelser fra mediene, og saker der vi selv ønsker å profilere KS.

Siden KS i dette kvartalet har lagt spesiell vekt på saker KS selv ønsker å profilere, konsentrerer rapporten seg spesielt om dette.

Lokalvalget

Fylkesledermøtet på Kongsberg i april ga klare anvisninger på at jo mer valget nærmet seg, jo mindre burde den politiske ledelsen i KS uttale seg på vegne av KS. Den administrative ledelsen i KS kunne fronte organisasjonen, hovedsakelig med budskapet: økt lokalt handlingsrom. Retningsgivende for pressearbeidet i 3. kvartal har først og fremst vært å øke synligheten på området lokaldemokrati/lokalt handlingsrom. Målsetting har vært todelt: 1) at KS skulle være en tydelig stemme i valgkampen med budskapet "mer lokalt handlingsrom", og 2) at vår argumentasjon skulle få gjennomslag hos andre sentrale aktører/kommentatorer i valgkampen, slik at budskapet ble fremført med tyngde også av andre enn KS selv.

Den 24. august inviterte KS til pressekonferanse, under tittelen "Lokale valg – sentrale utfordringer". En anelig mengde statlige styringsdokumenter var stablet oppå hverandre. Formålet var å gi et visuelt inntrykk av hvor omfattende den statlige detaljstyringen av kommunesektoren er, og det fungerte utmerket.

På pressekonferansen ble følgende presentert:

- Hva hvert enkelt parti har programfestet om lokaldemokrati.

- En meningsmåling som (Norgesbarometeret) viste at mer enn 75 prosent av de folkevalgte mener at statlig detaljstyring bør reduseres, og at det omfanget av slik styring totalt sett fører til dårligere løsninger for befolkningen.
- Konkrete eksempler på statlig detaljstyring, og omfanget av den.

Det ble lagt vekt på at KS ikke er imot statlig styring, at mange av styringsdokumentene er viktige og ønskelige, men at omfanget og detaljnivået er for stort.

Det var viktig at NTB og ANB var til stede med skrivende journalist og fotograf. Det førte til en god dekning landet rundt. I løpet av to dager, 24. og 25. august, hadde mer enn 60 aviser og nettaviser skrevet om saken, mange av dem med en talende illustrasjon.

Fig. 2: Sigrun Vågeng og papirstabelen

Det viktigste var imidlertid ikke dekningen av selve pressekonferansen, men å få satt saken på dagsordenen for valgkampen. Allerede 26. august kunne vi lese den første lederartikkelen med samme budskap som KS hadde formidlet. Og siden ble det mer: Bergens Tidende, Dagbladet, VG, Vårt Land, Klassekampen, Agderposten og en rekke andre medier hadde lederartikler og hovedkommentarer som i all hovedsak var fullstendig i tråd med KS' syn. I tillegg var Sigrun Vågeng én gang i NRK Kveldsnytt og to ganger i NRK Dagsrevyen i løpet av én uke. I Dagsrevyen var hun begge ganger gjest på direkten i studio, og fikk på en veldig god måte formidlet det som er KS' syn.

Konklusjon:

KS har i stor grad lyktes i å sette lokaldemokrati og lokalt handlingsrom på dagsordenen i høstens valgkamp. Oppmerksomheten rundt dette er stor. Det er viktig å fortsette et systematisk arbeid i denne retningen, ikke minst frem mot stortingsmeldingen som ennå ikke er kommet.

3. KS' felleskanaler skal ha høy brukertilfredshet og bruksfrekvens.

Elektroniske nyhetsbrev

Dette innbefatter også medlemsbrevet Styrevedtak i KS og sendes ut som e-post minimum etter hvert styremøte til kommunenes politiske og administrative ledelse, presse samt politiske partier.

I 3. kvartal er det sendt ut ett nyhetsbrev. De mest leste sakene var; finansiering av samhandlingsreformen (4. sak i nyhetsbrevet), byråkrati i kommunesektoren (sak 10) og effektivitetsberegningene til NHO (sak 3). Medlemsbrevet Styrevedtak i KS (fast toppsak), kom på fjerdeplass.

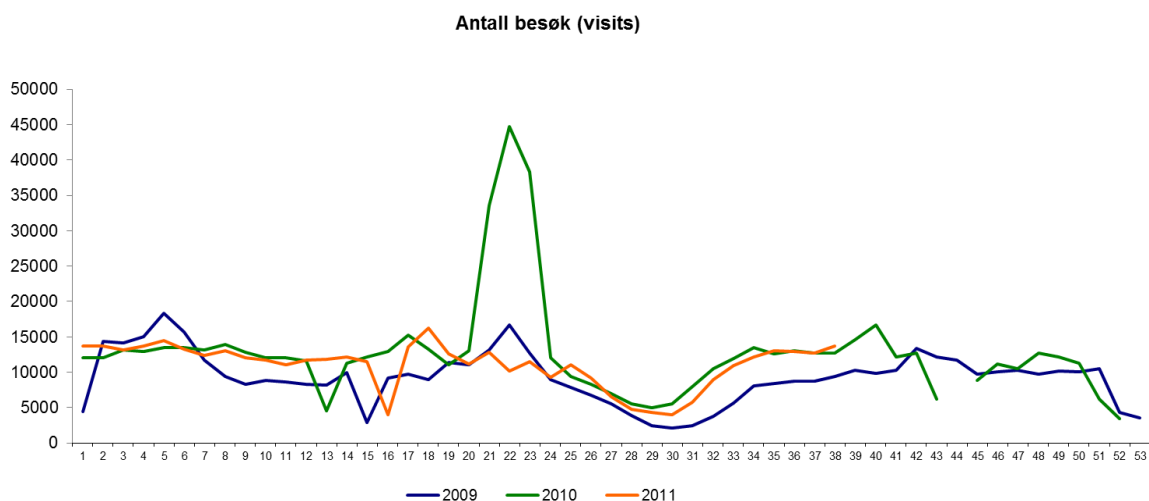
Samhandlingsreformen er den sak som over tid flest har vist interesse for utenom tariffsaker.

Faktaark

Det er publisert åtte faktaark på ks.no hovedsakelig til bruk under lokalvalgkampen.

ks.no

Det pågår et omfattende arbeid for å utvikle et bedre tilbud til regionene og en egen nettløsning til Landstinget. I tillegg utvikles det portalløsninger til større satsingsområder som for eksempel samhandlingsreformen. Denne prioriteringen har imidlertid medført at daglig oppfølging og produksjon av gode førstesidesaker har måtte vike, noe som påvirker besøkstallene.

Statistikken for ks.no tredje kvartal 2011 viser at besøket holder følge med samme periode i fjor (med unntak av tariffperioden hvor vi i fjor hadde konflikt) og ligger over 2009-tallene.

Foruten forsiden er hovedtemaet Arbeidsgiver fortsatt det desidert mest besøkte temaområdet. Hovedtariffavtalen er mest besøkt mens Veiledende satser for fosterhjem og besøkshjem er den neste (med en firedel så mange treff). Tariff 2011 og Samhandlingsportalen er også godt besøkt. Arbeidsgiversidene på ks.no er oppdatert med egen faktaside om Arbeidstid. Ytterligere videreutvikling/forbedring av struktur og innhold på sidene om lønn/tariff er igangsatt.

Medlemsavisen KS Aktuelt: Det er i tredje kvartal utgitt ett nummer (september) med følgende saker:

- Vil ha større lokalt handlingsrom (Halvdan)
- Store muligheter som tillitsvalgt i KS
- Er helsereformen godt nok finansiert
- Lokalpolitikere er tilliten verdig
- Fylkeskommunene krever samferdselssatsing
- Lønns- og arbeidsvilkår for kommunalt ansatte i NAV-kontor (FoU)
- Konkurransetsetting av myke tjenester (FoU)
- Norske kommuner effektiviserer (FoU)

Sosiale medier

KS IKT-forum har i løpet av perioden tatt i bruk Facebook som plattform for å få tilbakemelding på FoU rapport om IKT-samordning i offentlig sektor. To uker før fristen for tilbakemelding går ut har vi fått ti kommentarer. Vi ser at dette kan utvikles til å bli en egnet plattform for dialog og tilbakemelding fra medlemmene.

Antallet som følger KS IKT-forum i sosiale medier fortsetter å øke, nå har vi ca. 480 "følgere" i sosiale medier. Det er også satt i gang et større arbeid med videreutvikling av portalen ksikt.forum.no

KS IKT-forum har fått ett nytt medlem i perioden, er nå 189 medlemmer.

4. *KS skal være en synlig og utviklingsorientert interesse- og arbeidsgiverorganisasjon.*

Et resultat av at KS har markert seg tydelig både som medlems- og ekspertorganisasjon på feltet trygghet og kriminalitetsforebygging er at vi blir trykket inn som en viktig aktør i ulike statlige plan – og utviklingsprosjekter. Det gjelder bl.a. arbeidet med handlingsplan mot organisert kriminalitet, og utarbeidelse av en veileder i hvordan kommunen bør forholde seg til kriminelle MC gjenger. Sistnevnte arbeid er blitt forsinket på grunn av hendelse 22.07, som rammet Justisdepartementet sterkt, og ventes nå å foreligge i mars 2012.

KS deltok med hovedinnlegg da EU tiltaket for å styrke kompetansen på hvordan forebygge terrorisme og voldelige politiske ytringer ble åpnet i Brussel i september. Gjennom dette nettverket vil norske kommuner kunne få tilgang til metoder og “ beste praksis” fra hele Europa, samtidig som norske foregangskommuner vil kunne tilføre nettverket sine erfaringer. Slik kompetanseoppbygging vil være et viktig tiltak i oppfølging av terrorhandlingene 22.07.

5. *KS skal være medlemmenes hovedkontakt for faglig råd og veiledning innen arbeidsgiver og tariffspørsmål.*

Medlemsservice har i 3. kvartal gjennomsnittlig betjent 25 telefoner daglig. Samtidig anslås at den direkte telefonkontakten til rådgiverne nå utgjør en større del av veiledningen i lønns- og arbeidsforhold.

På Ejournal, medlemsservicetjenesten på e-post, er det i løpet av året besvart mer enn 4800 e-poster.

Advokatenes andel av medlemsservice på en rekke rettsområder er økende.

Det er en økning av antallet saker hvor KS bistår som står for domstolene.

KS har per tiden tre saker for Arbeidsretten som ikke er avsluttet.

Hovedmål 8: KS og KS sine datterselskaper skal presentere et helhetlig og koordinert tilbud til medlemmene.

KS Bedrift:

Resultatmål

KS Bedrift er å bedre de politiske og økonomiske rammevilkårene for medlemmene gjennom målrettet arbeidsgiver- og næringspolitisk arbeid.

Kommunikasjon og samfunnskontakt

Det har i perioden vært om lag 20 medieoppslag, primært som innlegg i KR, lokal og regional aviser. Dette gjelder saker om losordningen, lokal avfallspolitikk, forbud mot plastposer, tilknytningsplikt for avfallsinfrastruktur og forholdet forvaltning og forretning. Nyhetsbrevene og www.ks-bedrift.no får god mottagelse. Arbeidet med jubileumshefte for “10 år med samfunnsansvarlig forretningsdrift” er ferdigstilt.

Arbeidsgiverpolitikk

Det arbeides med å utrede konsekvenser av ulike pensjonsordninger. Det avholdes egne møter med bedrifter som varsler utmelding grunnet nåværende pensjonsordning.

Det er gjennomført Quest-back undersøkelse med mål om erfaringsdeling vedr. pågående lokale lønnsoppgjør.

Det er stor pågang på medlemsservice til bedriftene. KSB bidrar også på medlemsservice til forhandling i KS. Det er gjennomført temadag om vold og trusler på arbeidsplassen.

Interessepolitikk energi

Energi har deltatt i 3 møter i Ceep. Det er også gitt innspill til europeisk regulatorforening (Ceer) om prosesser overfor kunder i sluttbrukermarkedet i et Nordisk el-marked. Det er i denne sammenheng også bedt om bedre utredning av nettselskaperens rolle og konsekvenser.

Det er gitt innspill til Oeds energiutvalg som utreder kraftbalansen mot 2030-50.

Høringsuttalelse om forskrift om elektroforetak og kvalifikasjonskrav er avsendt 15.08.

“Grøftekameratene” har i brev til SD, KRD, og MD tilbudt sin bistand i utredningsarbeidet for å følge opp oppfordringen fra Stortingets kommunalkomite om at regjeringen i samarbeid med KS må bidra til samordning av gravearbeider i landets kommuner.

NVE har ikke gjort vedtak om fellestarifisering av sentral- og regionalnett. Det er sannsynlig at det vil bli sett i sammenheng med OED bebude nettmelding senere i høst.

Interessepolitikk avfall

Utredningen om miljøregnskap for avfallsinfrastruktur er presentert for MD og KRD.

Spilt inn til Europakommisjonen om forslag til forbud mot plastbæreposer, samt økt bruk av nedbrytbar plast.

Det arbeides i nær kontakt med MD om tilknytningsplikt på bossug.

Innlegg og deltakelse på fagkonferanser

Interessepolitikk havn

Det arbeides fortsatt med konsekvensene av ny havne- og farvannslov. KSB havn deltar nå på relevante myndighetsarenaer. Det er avholdt innspill og foredrag om sentrale temaer for havn- og sjøtransport. Det arbeides med tolkningen av et EU direktiv om sikring av havnene. Det utredes en egen pr-strategi i samarbeid med havnene og andre relevante miljøer, for å synliggjøre havne- og sjøtransporten bedre.

Rehabilitering – brann-/redning – revisjon – parkering - Nettverksmøter

Disse områdene har alle sine nettverk. KS Bedrift har 2 plasser i utvalget som skal gjennomgå rehabiliteringsfeltet ifm innføring av samhandlingsreformen.

Brannselskapene undersøker muligheten for å få mer interessepolitikk av KS Bedrift.

Antall medlemmer i KS Bedrift er 507.

KS Organisasjon:

Resultatmål:

1. *KS skal ha verktøy som sikrer effektive prosesser, enkel arbeidsflyt, kompetanseheving og gir gode styringsdata.*

Alle ledere har i dette kvartalet fått opplæring i IA-ledelse og rutiner for oppfølging av sykefravær. I tillegg har vi tilbudt kurs i “økonomi for ikke-økonomer” og tre dagers intensiv engelskopplæring i Oslo for en avdeling. Det vurderes som ett alternativ til ukesopplæringen i York som seks medarbeidere fikk tilbud om på forsommeren.

Nye regionsider er noe forsinket, men testes i disse dager. Regionsidene forventes klare for drift i midten av 4. kvartal.

IKT har i 3. kvartal presentert alternative telefoniløsninger for ledelsen i KS og datterselskapene. Tradisjonell telefonsentral vil bli avviklet til fordel for Microsoft Lync samhandlingsplattform for mobil, ip-basert telefoni over PC, og integrasjon mellom TV-basert videokonferanse og PC. Prosjektet startes i 4. kvartal, og forventes gjennomført i løpet av 6 måneder.

IKT-brukerstøtte mottar i underkant av 200 henvendelser pr uke. I 3. kvartal har mange henvendelse fortsatt hvert rettet mot dokumenthåndtering og mobiltelefoni, men det har naturlig nok vært en del henvendelser rettet mot SuperOffice etter oppgradering til web-versjon i juli.

IKT har også i 3. kvartal levert stabil drift. Det er imidlertid en del utfordringer for driftsmiljøet i forbindelse med ombyggingen av Kommunenes Hus, men dette følges tett opp mellom IKT og Kommunenes Hus.

2. Visjon, formål og verdiene skal prege oss i vårt arbeid og i møte med medlemmene.

Historien om KS og kommunesektoren ble presentert på årets KS dager i form av en filmsnutt. Historien har blitt til bl.a. på bakgrunn av ansattes innspill gjennom fire workshops. Den skal brukes i vårt arbeid med å tydeliggjøre KS rolle.

Temaet for årets KS dager, som samlet over 200 ansatte, var hvilke utfordringer medlemmene kan komme til å møte i nærmeste framtid, hvordan jobbe med integrering og innspill til planer og mål for 2012. Vi hentet gjennom besøk i fire bydeler i Groruddalen mye nyttig kunnskap om deres arbeid med integrering og utfordringer knyttet til dette.

KS -Sykefravær 3. kvartal

	2008	2009	2010	2011
Egenmeld	0,8 %	1,0 %	0,8 %	0,8 %
Sykm.	3,5 %	5,5 %	2,3 %	1,9 %
Total	4,3 %	6,5 %	3,1 %	2,7 %

Økonomi og finans

Resultatutviklingen for KS og konsern i hovedtrekk:

KS har i 2011 budsjettert med et underskudd på driftsresultatet på 41 mill kroner. Etter netto finansinntekter på 12 mill kroner, var underskuddet forventet redusert til 29 mill kroner for KS før konsernbidraget fra datterselskapene. Holdingkonsernet har i 2011 budsjettert med 34,5 mill kroner i minus. For KS med konsern, viser de konsoliderte budsjettallene dermed et underskudd på 63,5 mill kroner.

Driftskostnadene viser i tredje kvartal et avvik kun en mill over budsjett. Dette er sammensatt av ikke budsjetterte kostnader på 14,5 mill for aktiviteter i regionene som det knytter seg tilsvarende inntekt til, selv om faktureringen av denne kommer noe etter i tid. At det periodiserte avviket ikke er større hittil i år, skyldes at aktiviteter sentralt har et underforbruk. Dette forventes å gi noe innsparing på årsbasis, men for fjerde kvartal meldes det at det vil påløpe kostnader i et omfang som kompenserer for en god del av det foreløpige underforbruket. Nettovirkningen på resultatet er beregnet til 2,7 mill kroner

Resultatregnskap KS i Oslo og regionalt	Regnskap	Budsjett		Arsbudsjett	Prognose
(hele tusen)	3.kvartal 2011	3.kvartal 2011	Avvik	2011	2011
Kontingent	163 481	163 515	-34	217 991	217 991
Andre inntekter	38 102	25 904	12 199	34 520	49 820
Sum inntekter	201 583	189 419	12 164	252 511	267 811
Lønn og Personalkostnader	127 376	129 471	-2 095	196 310	193 310
Avskrivninger	6 046	5 846	201	7 763	7 763
Driftskostnader	54 739	53 593	1 146	89 438	101 738
Sum kostnader	188 162	188 910	-748	293 511	302 811
Driftsresultat	13 421	509	12 912	-41 000	-35 000
Netto finansposter	8 172	9 001	-829	12 000	11 000
Utbytte fra datterselskaper	-	-	-	-34 547	-8 900
Resultat	21 593	9 510	12 083	-63 547	-32 900

De rene lønnskostnadene reflekterer et underforbruk mot budsjett på tre mill kroner. Lønnsbudsjettet er basert på nåværende bemanning, mens en del stillinger vil forbli vakante gjennom hele året. Noe av dette vil gå til dekning av innleid arbeidskraft. En netto besparelse på tre mill kroner legges inn i prognosen på årsbasis. Da er det samtidig viktig å understreke usikkerheten om hvor stor pensjonskostnad selskapet må ta inn i årsregnskapet. Lavere renteforutsetninger representerer en betydelig usikkerhet i så måte.

De enkelte budsjettene:

De enkelte virksomhetsområdene kommenteres som følger:

KS i Oslo og regionalt

Resultatregnskap KS i Oslo og regionalt	Regnskap	Budsjett		Arsbudsjett	Prognose
(hele tusen)	3.kvartal 2011	3.kvartal 2011	Avvik	2011	2011
Kontingent	163 481	163 515	-34	217 991	217 991
Andre inntekter	38 102	25 904	12 199	34 520	49 820
Sum inntekter	201 583	189 419	12 164	252 511	267 811
Lønn og Personalkostnader	127 376	129 471	-2 095	196 310	193 310
Avskrivninger	6 046	5 846	201	7 763	7 763
Driftskostnader	54 739	53 593	1 146	89 438	101 738
Sum kostnader	188 162	188 910	-748	293 511	302 811
Driftsresultat	13 421	509	12 912	-41 000	-35 000
Netto finansposter	8 172	9 001	-829	12 000	11 000
Utbytte fra datterselskaper	-	-	-	-34 547	-8 900
Resultat	21 593	9 510	12 083	-63 547	-32 900

Kontingentinntekter

Årsbudsjett på 217.991.000 kroner. Ingen ny prognose.

Andre inntekter:

Tjenestesalg:

I regionene gjennomføres en rekke arrangementer med en inntjening som dekker opp kostnadene slik at budsjettert driftsresultat ikke påvirkes, i alle fall ikke negativt. Periodiseringen av tilhørende inntekter og kostnader gjennom året er en budsjettmessig utfordring. Hele 10,6 mill kroner av periodens budsjettavvik på andre inntekter knytter seg til disse arrangementene. I prognosen for andre kvartal ble det tatt inn 15 mill kroner i økte inntekter med tilhørende økte kostnader. Dette opprettholdes i ny prognose.

Effektiviseringsnettverkene har i 3. kvartal en periodisert inntekt som overstiger budsjett med 1,3 mill kroner. Det meldes imidlertid om noe sviktende inntjening som forventes å belaste resultatet og oppspart bundet kapital fra tidligere år med omkring 0,6 mill kroner.

Salget av KS sin leilighet i Bergrådveien ligger inne med en regnskapsført gevinst på 1,9 mill kroner som annen driftsinntekt i 2011. Dette salget inngikk ikke i budsjettet og øker prognosen tilsvarende.

Grunnet lavere bemanning i arbeidsgiverområdet, ble det pr 2. kvartal varslet en mill kroner lavere inntjening for 2011. Dette opprettholdes i prognosen. Andre avvik pr. 3. kvartal skyldes noe forsinket fakturering.

Det er budsjettet med 3,5 mill. kroner i royalty fra Kommuneforlaget. Royalty faktureres hovedsakelig i begynnelsen av hvert år og er hittil inntektsført med tre mill kroner.

Driftsrelaterte inntekter:

Årsbudsjett på 34.520.000 kroner.

Ny prognose er 49.820.000 kroner.

Lønns- og personalkostnader:

Budsjettet forutsetter en innsparing på 2,5 mill kroner blant annet i form av vakanser. Denne innsparingen er oppnådd og i tillegg ligger det an til ytterligere innsparing knyttet til vakanser så vel som økt sykepengerefusjon. I ny årsprognose kan derfor anslaget for lønnskostnader reduseres med tre mill kroner i alt.

Som omtalt før, anser vi det som lite sannsynlig at det med virkning for inneværende år vil bli vedtatt noen ny planendring på linje med den som første del av pensjonsreformen ga i 2010. I årets budsjett er det tatt høyde for at pensjonskostnadene vil være tilbake på et normalt høyere nivå, blant annet som følge av lave renter og lavere forventet avkastning på pensjonskapitalen. Det er generelle forhold som er årsak til den betydelige usikkerheten om den årlige pensjonskostnaden som skal regnskapsføres. Selv om risikoen er størst for økning, antas likevel budsjettet kostnad å kunne holde for inneværende år. Neste års kostnad ligger derimot an til å bli ytterligere økt, på grunn av vedvarende lavt rentenivå og utsikter til betydelig økning av det såkalte ikke-resultatførte estimatavviket som skal tas inn gjennom årene som kommer.

Årsbudsjett 196.310.000 kroner.

Ny prognose 193.310.000 kroner.

Driftskostnader:

På noen områder innenfor aktivitet og drift både sentralt og regionalt er det meldt om større og mindre avvik som til sammen vil gi en innsparing på aktivitetsmidler på 2,7mill. Avvikene skyldes både lavere bemanning og omprioritering av bemanning slik at blant annet utviklingsoppgaver er utsatt eller forsinket. Driften av IKT internt ligger an til et overforbruk på 0,7 mill kroner på årsbasis, da planlagt innsparing som ble lagt inn i budsjettet ikke lar seg realisere. På intern drift ellers meldes det om noe innsparing på årsbasis.

Andre kostnader knyttet til de omtalte aktivitetene i regionene ligger inne med 14,5 mill kroner. Det er lagt inn en tilsvarende brutto inntektsside på 15 mill kroner i prognosen for året.

Det legges ut fra dette inn en netto innsparing og dermed ny prognose for andre kostnader samlet sett på 12,3.mill kroner.

Årsbudsjett 89.438.000 kroner.

Ny prognose 101.738.000 kroner

FoU:

Resultatregnskap FOU (hele tusen)	Regnskap 3.kvartal 2011	Budsjett 3.kvartal	Avvik	Arsbudsjett 2011	Prognose 2011
Kontingent	32 570	32 572	-1	43 423	43 423
Sum inntekter	32 570	32 572	-1	43 423	43 423
Lønn og Personalkostnader	3 033	3 111	-78	5 200	4 400
Driftskostnader	1 523	2 718	-1 195	3 625	3 225
Bevilgninger	24 852	27 004	-2 152	35 098	34 098
Sum kostnader	29 408	32 832	-3 424	43 923	41 723
Driftsresultat	3 163	-260	3 423	-500	1 700
Netto finansposter	573	375	198	500	500
Resultat	3 735	115	3 621	0	2 200

Det legges opp til en ny prognose som gir en innsparing på 2,2 mill totalt for 2011. Dette består både i innsparing gjennom vakanser og noe på grunn av forsinkelse i og utsettelse av planlagte prosjekter.

KS Bedrift:

Styret i KS Bedrift har etter avlagt årsregnskap foretatt en revidering av sitt tidligere budsjett, hvor de går fra et budsjettert nullresultat til et planlagt underskudd på driften på 0,7 mill kroner i 2011.

Denne endringen ble innarbeidet i prognosen. Nå ser det imidlertid ut til at det kan bli en innsparing på årsbasis, slik at prognosen er satt ned til et nullresultat.

KS Bedrift	Regnskap 3.kvartal 2011	Budsjett 3.kvartal 2011	Avvik	Budsjett 2011	Prognose 2011
Kontingent	17 795	17 625	170	23 500	23 500
Andre inntekter	532	600	-68	800	800
Sum inntekter	18 326	18 225	101	24 300	24 300
Lønn og Personalkostnader	11 276	11 200	76	15 400	16 050
Driftskostnader	5 248	6 787	-1 539	9 050	8 400
Sum kostnader	16 525	17 987	-1 463	24 450	24 450
Driftsresultat	1 802	238	1 564	-150	-150
Finansposter	265	113	152	150	150
Resultat	2 066	350	1 716	0	0

Pr. 3. kvartal viser KS Bedrift overskudd mot budsjett på 2 mill kroner. Noe av dette vil gå med til å dekke den økte husleien KS Bedrift har avtalt med Kommunenes Hus i andre halvår. Den planlagte kostnadsøkningen i det reviderte budsjettet gir handlingsrom som kommer i tillegg til det. KS bedrift har opparbeidet egenkapital, hvorav noe er avsatt til prosjekter. Egenkapital pr. 31.12.2010 var på 7,9 mill kroner, hvorav fem mill kroner er avsatt som reserve. Resten kan benyttes til ulike prosjekter.

I den grad KS Bedrift ender opp med å belaste sin ovennevnte oppsparte egenkapital fra tidligere år, vil det regnskapsmessig fremkomme som belastning på resultatet for KS Bedrift og KS som helhet.

Effektiviseringsnettverkene:

Effektiviseringsnettverkene i KS jobber ut fra et nullbudsjett. Det er nå meldt at det kan bli behov for å benytte kapital som er avsatt fra 2010 på inntil 600.000 kroner. Dette skyldes noe inntektssvikt ved for få nettverk som følge av vakanser og sene oppstarter, samt tidkrevende satsing i Nord-Norge (særlig Finnmark) hvor det har manglet effnettverk.

Eksternfinansierte prosjekter:

Resultatregnskap Eksternfinansierte prosjekter KS i Oslo og regionalt (hele tusen)	Regnskap 3.kvartal 2011	Budsjett 3.kvartal	Avvik
Andre inntekter	69 818	21 226	48 592
Sum inntekter	69 818	21 226	48 592
Lønn og Personalkostnader	15 287	6 682	8 605
Driftskostnader	36 780	14 312	22 468
Sum kostnader	52 067	20 994	31 073
Driftsresultat	17 751	232	17 520
Netto finansposter	66	0	66
Resultat	17 817	232	17 585

Eksternfinansierte prosjekter er inntektsført med 69,9 mill. kroner, mens 52 mill. kroner er kostnadsført. Resultatet på 17,8 mill. kroner påvirker ikke KS sitt regnskap. Midler fra eksterne kilder er bundet opp i avtaler slik at restmidler pr. 31.12 overføres neste år for videre drift eller tilbakebetaling når prosjektet avsluttes.

De regnskapsmessige avvikene mot budsjett skyldes at budsjettene for en rekke prosjekter ikke foreligger i periodiserte versjoner.

OU-midler:

Resultatregnskap OU (hele tusen)	Regnskap 3.kvartal 2011
Overført fra 2010	145 035
Utfakturert	287 422
Sum inntekter	432 457
Ubetalt organisasjonene	187 773
Utbetalt tilskudd fra KS	35 518
Rest bevilget og/eller reserve	209 165

Midler som ikke kom til utbetaling i 2010, ble overført til 2011. I inneværende år er det sendt 188 mill kroner til partene. Av restmidlene på 209 mill kroner, skal ytterligere 19 mill kroner deles ut til partene, hvorav KS selv får tre mill kroner. Av tilskuddet fra KS på 35,5 mill kroner i 2011 gjelder fire mill kroner tilskudd til lærlingeordningen.

Finansforvaltning:

Pr. 30.09. 2011								
(Tall i hele tusen)								
			1. kv.		2. kv.		3. kv.	
			Kjøp/ salg	Verdi 31.03.	Kjøp/ salg	Verdi 30.06.	Kjøp/ salg	Verdi 30.09.
Fond	Kjøpspris	Verdi 0101						
Skagen Global	5 000	5 518		5 656		5 400		4 801
Pluss indeks II	4 000	8 177		8 274		7 867	4 000	10 644
Aksjglobal Indeks II	5 000	4 739		4 911		4 750		4 168
DnB Norden III	1 000	1 515	-	1 510		1 404		1 088
DnB NOR Norge III	5 000	6 164		6 216		5 915		4 857
DnB Nor Obligasjon III	35 000	59 855		60 169		61 260		62 486
Pluss Likviditet	79 497	43 910	6	44 254	6	44 611	6	44 932
Pluss Obligasjon	25 000	26 012		26 170		26 461		26 695
DnB Nor Likviditet	61 779	26 747		26 823		27 097		27 286
Sum verdipapirer	221 276	182 009	6	183 983	6	184 765	4 006	186 957
Bank		57 202		99 100		412 003		192 299
Totalt plassert	221 276	239 211	6	283 083	6	596 768	4 006	379 256

Aksjefondsplasseringene falt i verdi i tredje kvartal. Det globale fondet Skagen Global har sunket 13 prosent siden nyttår, mens KLP Aksjglobal Indeks II har falt 12 prosent. I begge tilfeller har fallet funnet sted i tredje kvartal, som følge av den nye finanskrisen og uroen i internasjonale markeder som har preget situasjonen siden tidlig i august. Det norske indeksfondet Pluss Indeks har i tre kvartal falt til en verdi som ligger 17 prosent lavere enn årets start, mens aksjefondet DnB NOR Norge har falt 21 prosent i samme tidsrom. DnB Norden er 28 prosent ned, men fallet utgjør også beskjedne 0,4 mill kroner. Inntil videre beholdes alle aksjefondsandelene. KS har i tredje kvartal kjøpt nye aksjefondsandeler til fire mill kroner, til priser som oppfattes gunstige på lang sikt, selv om verdien av de nykjøpte andelene også har sunket noe. Sammensetningen av plasseringene i sertifikater og obligasjoner vurderes løpende. Norges Bank forventes ikke å heve styringsrenten mer i år. Avkastningen for obligasjoner ble beskjeden i tredje kvartal, som følge av økt rentepåslag (såkalt "spread") i nyere utstedte obligasjoner. Dette har gitt 2,6 prosent totalavkastning for obligasjoner, selv om løpende forrentning har vært høyere.

Finansmarkedet preges fortsatt av bekymringene for gjeldsproblemene som tynger flere søreuropeiske land og dermed eurosamarbeidet. Utsiktene framover tilsier fortsatt lave rentenivåer, særlig for norske statsobligasjoner. Med siste kvartals sterkt negative utvikling i norske og internasjonale aksjemarkeder, er det flere forhold som taler for at det lønner seg å opprettholde eller styrke nåværende vektning i aksjer, selv om et større oppsving kan ligge mange år fram i tid.

KS har fra og med 2010 fulgt prinsipp om regnskapsføring til markedsverdi, for rentebærende plasseringer både for KS og datterselskapene. Dermed kunne flere mill kroner i oppnådde kursgevinster fra plasseringene i obligasjonsfondene resultatføres. Det er i tråd med nyere og anbefalt regnskapspraksis, men innebærer samtidig at resultatene kan svinge mer fra år til år, avhengig av hvor store bevegelser det vil være i rentemarkedene fra år til år. Av forsiktighet, er det inntil videre ikke gjort noen tilsvarende prinsippendring for aksjefondsplasseringene, der laveste verdi fortsatt ligger til grunn. Som det fremgår av tabellen over, er det bygget opp noen mill kroner i merverdier i aksjefondsplasseringene, som ikke er regnskapsført og således utgjør en buffer mot de negative utslagene vi har erfart for alle fondene i siste kvartal.

Holdingskonsernet

Driften i de fire datterselskapene av KS-Holding har vært i tråd med forventningene i tredje kvartal, med unntak av to ekstraordinære forhold. Den tidligere omtalte restruktureringen av KS-Konsulent er vedtatt av selskapets styre, som dermed fisjonerer ut rådgivervirksomheten i nytt heleid datterselskap av KS-Holding. Stiftelsen av det nye konsulentselskapet forutsettes å skje i desember, med regnskapsmessig virkning for inneværende år. Kurs- og konferansevirksomheten videreføres i

det opprinnelige selskapet, som også vil overta den forretningsmessige driften av det nye møtesenteret, når dette står ferdig i andre halvår 2012. I ny årsprognose rapporterer selskapet et samlet overskudd på 2,2 mill kroner, en forbedring fra forrige prognose. Rådgiverne forventer et bedre resultat enn budsjettet og kurs- og konferanse mener å kunne begrense underskuddet til ca 0,3 mill kroner.

5. oktober, det vil si kort etter utgangen av tredje kvartal, meldte Komplette Bygg AS oppbud. Selskapet som hadde inngått kontrakt om hovedentreprisen i byggeprosjektet til Kommunenes Hus, begjærte seg selv konkurs. I og med at dette skjedde etter at rigger var kommet på plass, kontrakter om underentrepriser inngått og riving og annet arbeid påbegynt, er Kommunenes Hus som byggherre satt i en uheldig situasjon, med hensyn til at en lang stillstand uten gjenopptakelse ville få betydelige negative konsekvenser både for prosjektgjennomføring og brukere av bygget i mellomtiden. Kommunenes Hus har en byggekomite som sammen med selskapets administrasjon arbeider med å få ny avtale om byggeledelse på plass, slik at utsettelsene og merkostnadene som de uheldige omstendighetene til K-Bygg medfører, blir minst mulige både for Kommunenes Hus, underleverandører og byggets leietakere. Administrasjonen forventer at en slik avtale foreligger før styremøtet og at oppholdet og utsettelsene i byggearbeidene dermed forhåpentligvis vil vise seg å ha blitt kortvarige. I ny årsprognose forventes underskudd i 2011 økt med 1,1 mill kroner til 17,8 mill kroner, men fortsatt langt under budsjettets underskudd på 44,5 mill kroner.

Kommuneforlaget har i ny prognose nedjustert sitt forventede overskudd til 5,6 mill kroner, som er 1,3 mill kroner under budsjett. Vekstmulighetene er fortsatt gode på sikt og de neste årenes overskudd forventes å bli høyere. Kommunal Rapport har opplevd betydelig svikt i annonsesalg i papiravisa, mens digitale produkter går bra. De forventer et årsresultat på 1,1 mill kroner, som er 0,4 mill kroner bedre enn budsjett, blant annet på grunn av bedre finansresultat. For en nærmere omtale av selskapene, vises det til egen kvartalsrapport for KS-Holding.

KS forventer at Holdingkonsernet i sum gir et underskudd på 8,9 mill kroner, hvilket vil være 25,6 mill kroner bedre enn det budsjettet Hovedstyret vedtok.

Sigrun Vågang

Morten Dahl

11/52 Rød sak

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/52

11/53 Utvikling av klinisk veterinæravtalt i kommunen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/53

Forslag til vedtak

KS mener at opphør av sentral avtale og full lokal styring er det prinsipielt riktige og i samsvar med Stortingets forutsetninger. KS mener at en sentral ordning for klinisk veterinæravtalt avvikles pr 31.12.2012.

Saksframstilling

1) Historikk

I sak 52/06 sluttet Sentralstyret seg til regjeringens forslag om at ansvaret for tilgang på tjenester fra dyrehelsepersonell burde overføres til kommunene. Ansvaret var på dette tidspunktet statlig,

administrert av Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Mattilsynet. Den viktigste delen av ordningen var en detaljert avtale med Den norske veterinærforening (DNV) om deltakelse i klinisk veterinæravakt utenfor normalarbeidstid. 1.1.2008 overtok kommunene ansvaret. Endringen er hjemlet i *Lov om veterinærer og annet dyrehelsepersonell* i form av en tilføyelse i § 3a.

Den statlige ordningen ble avløst av en rammeavtale mellom KS og veterinærforeningen, som for alle praktiske formål tilsvarte tidligere praksis. Avtalen regulerer veterinæravtordningen på landsbasis og i detalj: Inndeling av landet i 160 distrikter, antall veterinærer på vakt, godtgjøringer for ulike vakttyper, særskilte ordninger for bynære strøk, sammenslåing av vakt-distrikter på natt, vaktbelastning mv. Det ligger i sakens natur (kompleksitet, lokale variasjoner osv) at dette på sikt må organiseres fullt ut lokalt, slik også Stortinget forutsatte. *Vedlegg: Rammeavtale og oversikt over vakt-distrikter.*

Kommunene har siden 2008 hatt det fulle økonomiske ansvaret for vaktordningen, men kostnadene dekkes av øremerkede statstilskudd (106 mill årlig), avpasset den vaktstrukturen som er etablert.

2) Rammeavtalens formelle status og ordningens kompleksitet/detaljnivå

Rammeavtalen omfattes ikke av KS' vedtekter, og derfor binder den kommunene bare dersom de selv vedtar den. Dette er i seg selv en meget svak konstruksjon. KS og DNV ikke har noen formell rolle som tvisteløser dersom kommunene blir uenige seg i mellom om prioriteringer, veterinærenes deltakelse i vaktordningen, deling av utgifter, oppdeling i vakt-distrikter osv.

Det er ressurskrevende for KS å gå inn i diskusjoner om lokale prioriteringer, vi kan dessuten bare gi råd og håpe at disse følges. Så lenge kommunene er lojale mot en sentralt avtalt ordning er saksbehandling i KS likevel langt mindre ressurskrevende totalt sett enn hva tilfellet ville ha vært dersom kommunene skulle ha etablert og videreutviklet ordningene selv. Som en del av saksbehandlingen utarbeider KS regneark som veterinærene bruker for å fakturere kommunene.

3) Innholdet i det kommunale ansvaret

KS og DNV har ulike syn på hvordan den kliniske veterinæravakten bør utvikles. Grovt formulert ønsker DNV en sterkere prioritering av befolkningstette strøk og kjæledyr, mens KS ønsker å opprettholde innretningen slik den opprinnelig var begrunnet, nemlig mot produksjonsdyr i landbruket. Dette dreier seg om innholdet i det kommunale ansvaret, noe som var problematisert av høringsinstansene også forut for reformen, uten at temaet ble mer avklart i forbindelse med kommunaliseringen. Denne interessemotsetningen bringes frem hver gang avtalen reforhandles, på den måten at DNV krever opprettet nye vaktområder i tettbygde strøk. Eventuell innfrielse av dette innebærer at statstilskuddene økes, alternativt at vaktgodtgjørelsen på landsbasis reduseres tilsvarende, alternativt at eksisterende vaktområder legges ned, alternativt at kommunene selv bidrar til finansieringen.

4) Avtalen er i strid med konkurranseloven

Rammeavtalen er i strid med konkurranseloven, særlig pga samarbeid om priser og oppdeling av markeder. Det foreligger unntak fra loven frem til juli 2012. Unntaket er begrunnet i at kommunene trenger en rimelig overgangsperiode, andre grunner for unntak finnes ikke, slik Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD) og Konkurransetilsynet ser det. Se neste punkt siste avsnitt.

5) Økonomien - statstilskuddene

I LMDs brev til kommunene før kommunaliseringen (16.10.07) fremgår det at kommunenes kostnader skal dekkes ved øremerkede statstilskudd. Men Stortinget forutsatte at kommunenes utgifter skulle inngå i det ordinære inntektssystemet, *eventuelt etter en overgangsperiode* med øremerking. I ettertid er det klart at dette premisset kan bli problematisk, hvis ikke denne delen av kostnadsnøk-lene avspeiler landbruket og husdyrholdet, slik dagens øremerking gjør. Dersom tildelingen skulle gjenspeile folketallet, vil eksempelvis Oslo/omegn motta anslagsvis 12-15 mill kroner årlig, mot nå ca 1 mill. Prisen ville "utkantnorge" betale, f eks mottar Vega kommune nå 630 000, dette vil reduseres til om lag 17 000 etter "normal" utligning i inntektssystemet. *KS forutsetter at innlemming i inntekts-*

systemet ikke fører til utilsiktede omprioriteringer av kommunenes inntektsforutsetninger ift. å tilby klinisk veterinæravt.

Denne problemstillingen samt forholdet til konkurranseloven behandles nå i en interdepartemental arbeidsgruppe (FAD, LMD, FIN og KRØ). Konklusjonene fra denne gruppen vil avgjøre spørsmålet om mulighetene for eventuelt videre unntak fra konkurranseloven. Arbeidsgruppen vil ventelig levere en innstilling oktober/november 2011.

6) Hva bør KS mene om fremtidige ordninger?

Den sentrale ordningen har fungert greit i tiden som har gått etter 1.1.08, og KS har i samarbeid med LMD og DNV greid å løse de problemene som har oppstått. I de snart 4 årene ordningen har vært kommunal har vi gjennom vår saksbehandling og ellers ikke fått en eneste ytring om at den burde opphøre og erstattes av lokale ordninger. Kommunene ønsker mao. videreført en sentral ordning gjennom sentral avtale mellom KS og DNV. Det gjør DNV også.

En ser for seg tre mulige fremtidige løsninger:

1. Sentral avtale som nå, øremerkede statstilskudd og fortsatt unntak fra konkurranseloven.
2. Dagens avtale gjøres om til partenes felles anbefaling, dette løser antakelig problemet vs. konkurranseloven. Om dette er interessant for DNV er høyst usikkert og antakelig tvilsomt.
3. Opphør av sentral avtale, full lokal styring. Dette er det prinsipielt riktige, samsvarende med Stortingets forutsetninger og den eneste realistiske løsningen på lengre sikt.

KS bør uansett mene at de statlige midlene må "treffe" kommunene omtrent som i dag. Dersom dette ikke er mulig innenfor inntektssystemet eller på annen måte, vil dagens ordning/vaktstruktur høyst sannsynlig bli avvirket. Dette vil antakelig skape uro i kommunene. KS kan, som en midlertidig løsning og inntil kommunene har skaffet seg større erfaring med tjenesten, leve med dagens ordning. Konklusjonene fra den interdepartementale arbeidsgruppen vil ventelig gi avklaringer.

Sigrun Vågeng

Per Kristian Sundnes

Vedlegg til sak

Vedlegg
veterinærsaken.pdf

11/54 Organisering av KS internasjonale prosjekter

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/54

Forslag til vedtak

Hovedstyret gir sin tilslutning til administrasjonens anbefaling om å opprettholde dagens løsning. Internasjonale prosjekter forblir dermed organisert i en avdeling, med en rapporteringslinje opp til administrerende direktør og uten noe eget styre.

Saksframstilling

Innledning

Etter ønske fra styreleder, vil administrasjonen gi styret en redegjørelse for måten man har valgt å

organisere de internasjonale prosjektene i KS på. Administrasjonen vil begrunne sin anbefaling om å beholde nåværende styringsmodell, etter å ha vurdert nærliggende alternativer på ny.

KS har gjennomført internasjonale kapasitetsbyggingsprosjekter på områder som lokaldemokrati, god forvaltning og tjenesteutvikling siden begynnelsen av 90-årene. Omfanget har gradvis økt og stadig flere medlemmer har blitt engasjert i arbeidet. Om lag 100 kommuner, fylkeskommuner og kommunale bedrifter har i varierende grad vært involvert i det internasjonale prosjektarbeidet til KS i 2011. Hvorav 46 kommuner direkte som partnere gjennom MIC programmene ("kommune-til-kommune) i Madagaskar, det østlige Afrika, Guatemala og Vest-Balkan, en del også gjennom EØS-finansieringsordningene. Det er viss utskiftning av kommunale aktører, ettersom prosjekter med ulike partnere avsluttes og nye settes i gang. Vi har også pågang fra om lag ti kommuner som ønsker å delta i prosjekter i utviklingsland, men hvor KS foreløpig ikke har programmer å tilby. Samlet virksomhet omfatter prosjekter i mer enn tyve land, med hovedtyngden i Europa (mest i øst og på Balkan, pluss noe i sør), men også flere land i Asia og Afrika, samt et par land i Sør-Amerika. For nærmere orientering om prosjektenes innhold og nøyaktige omfang, kan det henvises til årsrapporten KS gir ut om sine internasjonale prosjekter.

Det internasjonale prosjektarbeidet stiller ekstra krav til oppfølging og kontroll, både i forhold til hva som utføres og de finansielle transaksjonene over landegrensene som oppdragene medfører. Hvert prosjekt revideres enkeltvis av vår revisor og både revisor og oppdragsgivere er tilfredse med hvordan KS har oppfylt sine forpliktelser.

Fra UD, øvrige departementer, Norad og andre samarbeidsparter, har det gjennom de siste årene kommet flere positive tilbakemeldinger om anerkjennelse for den innsatsen KS har lagt ned, med stadig å forbedre rutiner og dokumentasjon knyttet til kvalitetskontroll og oppfølging, i tillegg til god budsjettstyring.

Ikke desto mindre er det viktig for administrasjonen å sikre at dagens måte å organisere virksomheten på, fortsatt har god forankring i styret. I det følgende vil det bli gitt en oppdatert presentasjon av virksomheten, drøftet kort hvilke alternative styringsmodeller man har sett på, før det avslutningsvis gis en summarisk oversikt over andre organisasjoners og nordiske søsterorganisasjoners tilsvarende virksomhet.

Status for virksomheten

Måten KS har organisert sitt internasjonale prosjektarbeid på, har vært oppe til vurdering i styret tidligere. I 2006 ble det gjort en bred vurdering, med utgangspunkt i en rapport Rambøll Management utførte på bestilling, september samme år. Rambøll utredet hvorvidt arbeidet kunne anses å være hensiktsmessig organisert eller om det ville være fordelaktig å skille ut virksomheten i et eget selskap. Administrasjonen konkluderte den gang med at det ikke var aktuelt å fremme noe forslag overfor styret om å legge virksomheten til et eget aksjeselskap.

Hovedstyret tok i juni 2007 utredning av alternativene til orientering og vedtok så i 2009 de mål KS satte for det internasjonale prosjektarbeidet i en egen strategi. Arbeidet ble organisert i en egen avdelingsenhet under området konsern og internøkonomi, hvor avdelingsleder for Internasjonale prosjekter rapporterer til økonomidirektør. Viktige elementer i strategien som ble lagt den gang, var å synliggjøre arbeidet, styrke ledelse og koordinering av ressurser fra organisasjonen for øvrig og sikre økonomistyringen med krav til tilnærmet full egenfinansiering gjennom eksterne prosjektmidler.

Arbeidet er altså forankret i KS strategi for internasjonalt prosjektarbeid 2009 – 2013 vedtatt i hovedstyret i februar 2009. Denne strategien forutsatte videreføring og utvikling av virksomheten og omhandler både interessearbeid, medlemsservice og prosjektarbeid. Gode rammevilkår for utviklingsarbeidet må bygge på bredt samarbeid mellom kommunesektoren, staten og andre viktige utviklingsaktører. KS arbeider for å styrke relasjonen til relevante myndigheter, utenrikspolitiske

miljøer og internasjonale organisasjoner. KS skal være ledende i lokaldemokratiutvikling og kommunesektorens foretrukne samarbeidspartner i internasjonalt arbeid. Det arbeides for å:

- forbedre rammebetingelsene for kommunesektorens internasjonale arbeid
- profesjonalisere arbeidet
- øke synligheten av internasjonalt engasjement

Enheten for internasjonale prosjekter har som hovedoppgave å omsette erfaring og kompetanse i norsk kommunesektor til innsatsfaktorer i utviklingsprosesser i andre land. Enheten som i dag har fem faste stillinger trekker i stor grad på ressurser fra den øvrige organisasjonen og medlemmene. Arbeidet innbefatter å ivareta løpende forpliktelser kontraktfestet med ulike givere samtidig som det arbeides med rammebetingelser og med å skaffe nye oppdrag. Et stabilt aktivitetsnivå fordrer kontinuerlig prosjektakkvisisjon og erfaringsoverføring side om side med nyutvikling. For å oppnå konkurransedyktige og forutsigbare rammevilkår hos oppdragsgiverne (Norad, UD og EØS finansieringsordningene) er et solid omdømme basert på profesjonalitet og faglig tyngde nødvendig. KS har i dag flerårige avtaler med alle oppdragsgiverne og er som eneste ikke-statlige aktør programpartnere på flere programmer under EØS sine finansieringsordninger.

Internasjonale prosjekter omfatter nå kommune-til-kommune samarbeid i åtte land samtidig. Programmet er treårig og har sterkt fokus på miljøaspektet i kommuneplaner og utvalgte kommunale tjenester som frivillighetssentral eller kommunal kulturskole. Et annet viktig tema er bredere deltakelse gjennom tiltak for å få kvinner inn i lokalpolitikken eller etablering av ungdomsråd.

KS er samarbeidspartner for utforming og gjennomføring av programmer finansiert under EØS ordningene (2009 – 2014) i Estland, Latvia, Litauen og Bulgaria. Forhandlinger om samme rolle i Ungarn pågår. Videre er KS samarbeidspartner i prosjekter som skal gjennomføres i blant annet Polen. Etter hvert som tiltakene kommer på plass, vil det åpnes for å trekke på interesserte kommuners kompetanse på samme måte som i siste EØS-runde (2004 – 2009).

Med ekstern finansiell støtte gjennomfører nå KS flere egne prosjekter for å bygge kapasitet i søsterorganisasjoner i Georgia og Serbia, samt å styrke arbeidet med næringsutvikling i kommuner i Kosovo. KS internasjonale prosjekter har en årlig selvkostbasert omsetning på om lag 30 millioner kroner (31 mill i 2010, anslagsvis 25 mill i 2011). Det meste er knyttet til flerårige kontrakter.

Alternativ 1 – organisert som eksternt selskap

Som nevnt over, har det senest i 2006/-07 vært vurdert å legge virksomheten under et eget, eksternt styre, opprinnelig tenkt organisert i et nytt, heleid datterselskap. Siktemålet med eventuelt å legge det til et eget selskap, var at ansvaret for styring og kontroll kunne tilligge et eget styre. I tillegg ville det tydeliggjøre eget finansieringsbehov og sikre at prosjektfinansieringen ikke ble blandet sammen med øvrig virksomhet i KS. En organisering i nystiftet aksjeselskap, etter modell av de øvrige datterselskapene til KS, var en mulighet som ble utredet (jfr rapport fra Rambøll i 2006).

Den største fordelen ved en slik utskillelse, ville være den tydelige ansvarliggjøringen det valgte styret ville ha etter aksjeloven. Den viktigste ulempen besto i at viktige oppdragsgivere som Norad og departementene (blant annet UD), mente det kunne bli vanskelig å opprettholde den unike samarbeidsrelasjonen de har med KS som ikke kommersiell aktør, på samme måte overfor et aksjeselskap. Det ble dessuten antatt at det generelt ville være mer utfordrende å formidle ikke-kommersielle mål for virksomheten om den var organisert gjennom et aksjeselskap. Å gå inn for alternative organisasjonsformer som stiftelse eller annet, ble ikke vurdert som formålstjenlig.

Man kunne som vår søsterorganisasjon i Nederland, satse på at et slikt selskap eventuelt skulle kunne vokse og utvikle seg lønnsomt gjennom å vinne oppdrag gjennom europeiske finansieringsmekanismer i hard markeds konkurranse med etablerte, internasjonale konsulentselskaper. KS har et noe annet utgangspunkt enn VNG International i Nederland. Deres

modell fordrer betydelig mer ressurser og en utvidet satsning på internasjonale anbudskonkurranser som ikke anses aktuell.

Administrasjonen mener at vurderingene som ble gjort den gang, kan sammenfattes til å gjelde fortsatt.

Alternativ 2 – ekstern organisering av styring og kontroll

En alternativ styringsmodell kunne være å etablere et eget styre med ansvar for å følge opp internasjonale prosjekter i KS. Det kunne være et styre sammensatt av eksterne styrerepresentanter, eventuelt også med noen representanter fra hovedstyre og/eller landsstyre. Det internasjonale sekretariatet i NHO har fulgt en slik modell, der et eget styre er oppnevnt med deltakelse fra privat næringsliv. Tilpasset for KS, kunne det tenkes at medlemskommuner med et sterkt og varig engasjement i internasjonale prosjekter, kunne ha en rolle i et slikt styre. En slik modell kunne kanskje bidra til nye perspektiver på virksomheten og en nær og tett oppfølging av den administrative ledelse og koordinering. Mandatet måtte nødvendigvis være forankret i den strategi hovedstyret vedtok for virksomheten og fastsatte budsjettmessige forutsetninger.

I forhold til det formelle og juridiske ansvaret, ville et slikt styre imidlertid ha klare begrensninger. Bakgrunnen for å vurdere alternativet med å legge virksomheten til i et eget aksjeselskap, var det klare ansvarsforhold et styre i så fall ville ha etter aksjeloven. Uten å foreta noen utskillelse av virksomheten i et eget rettslig subjekt, utenfor KS, vil det fulle ansvaret uansett ligge til KS. Et eventuelt eget styre vil dermed ikke forandre på det, men ha en funksjon begrenset til administrativ kontroll side om side med hva administrerende direktør har i KS. Overfor hovedstyret, ville et slikt styre kunne ha en selvstendig rapportering, men dermed også bety at det kunne bli vanskelig å skille sistnevnte styres formelle ansvarsrolle fra styringsrollen det ville utøve. Administrasjonen i KS ville uansett måtte ivareta sitt formelle kontrollansvar, herunder personalansvaret overfor de ansatte engasjert i Internasjonale prosjekter. Dette ville i praksis kunne utgjøre en ulempe i form av løpende avklaringsbehov som veier opp for ovennevnte fordeler. Et annet aspekt ville være om et slikt styre ville bety tilleggskostnader, eller om det ville være realistisk å forutsette at noen påtok seg slike roller uten kompensasjon eller ekstra vederlag. Det er i utgangspunktet stramme økonomiske rammer for å drifte de internasjonale prosjektene innenfor forutsetningen om full egenfinansiering.

Alternativ 3 – beholde administrativ ansvarslinje for styring og kontroll

KS har egne ansatte i en avdeling for internasjonale prosjekter, hvor det er en sammenhengende rapporteringslinje opp til administrerende direktør. Dermed følger det at det overliggende ansvaret tilligger hovedstyret, slik det er for den øvrige virksomheten KS driver. Av de øvrige organisasjonene som omtales i vedlegget, finner vi at LO er blant dem som har organisert sin internasjonale virksomhet på samme måte.

Blant fordelene med en slik organisering, er entydig ansvarsforhold og rapporteringslinje, i tillegg til at god integrering i egen organisasjon fremmer samarbeid på tvers mellom de interne fagmiljøene. Gjeldende strategi baseres på at medlemsarbeidet bør ha en internasjonal dimensjon, der prosjektene kan trekke på fagkompetanse både i egen organisasjon og ute hos medlemmene. Det antas å gi positivt utbytte begge veier, samtidig som det er i tråd med overordnede interesser. Å ha slik kapasitet i egen organisasjon, bygger på en forutsetning om at det er godt samsvar mellom kompetansen som etterspørres til det internasjonale arbeidet og den kompetanse KS trenger for å løse sine kjerneoppgaver. Likeledes at aktiviteten ikke går på bekostning av sistnevnte, men stimulerer og gir nyttige perspektiver til arbeidet på hjemmebane.

Lokaldemokratiet står sterkt i Norge. Norske kommuner har verdifull kompetanse på tjenesteproduksjon og god forvaltning. Kommunesektoren er en underutnyttet ressurs i gjennomføring av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. KS har sammen med norske kommuner over tid opparbeidet solid erfaring på en rekke høyt prioriterte områder.

Produkter på følgende områder etterspørres særlig:

- opplæring av folkevalgte
- effektivisering av tjenester
- utvikling av tjenester
- organisering av tjenester
- styrket forvaltning
- åpnere forvaltning
- etiske hensyn og arbeid mot korrupsjon

Gjeldende strategi for internasjonalt prosjektarbeid er retningsgivende og avklarende. Den definerer de strategiske kjerneområdene for prosjektarbeidet og hvilke krav denne virksomheten stiller til kompetanse og kapasitet framover. Den er et viktig verktøy for strategisk ledelse av det internasjonale arbeidet.

Konklusjon

Med dagens modell er det adm. dir i KS som leder og er ansvarlig for KS sin internasjonale prosjektvirksomhet, i forhold til de strategiske rammer og mål hovedstyret har satt. Det er ikke noe annet styre som tar særskilt stilling til løpende prosjektengasjement ut fra målprioritering eller risiko for tap av egne midler og/eller organisasjonens omdømme.

Nåværende modell for organisatorisk tilknytning har imidlertid vist seg hensiktsmessig for å ivareta kravene til

- god prosjektstyring
- interessepolitisk arbeid knyttet til internasjonale spørsmål
- synliggjøring og prioriteringen av internasjonalt prosjektarbeidet
- tilgang til ressurser fra den øvrige organisasjonen
- inntjening
- bygging av KS omdømmekapital

Det har ikke skjedd noen endring i rammebetingelser som tilsier at arbeidet burde organiseres annerledes. Ut fra en samlet vurdering av fordeler og ulemper med nåværende løsning, ser ikke administrasjonen at det foreligger noe bedre alternativ som det er grunn til å anbefale nå.

Sigrun Vångeng

Morten Dahl

Vedlegg til sak

Vedlegg.docx

Notatsaker

11/11 Effektivitet i store samferdselsprosjekter

Saksgang	Møtedato	Saknr
2 Hovedstyret	25.10.2011	11/11
1 Rådmannsutvalget	12.10.2011	11/7

Forslag til vedtak

Saken ble drøftet.

Saksframstilling

Det pågår for tiden en debatt knyttet til behovet for å øke takten i store samferdselsprosjekter. Bakgrunnen skyldes forventet befolkningsvekst, økonomisk vekst og økt trafikk som til sammen utløser en økt planproduksjonen. Økt planproduksjon forutsetter igjen god effektivitet i planprosessene. KS ser behovet for en betydelig effektivisering av planleggingstiden for å møte behovet for raskere gjennomføring av nødvendige samferdselsprosjekter.

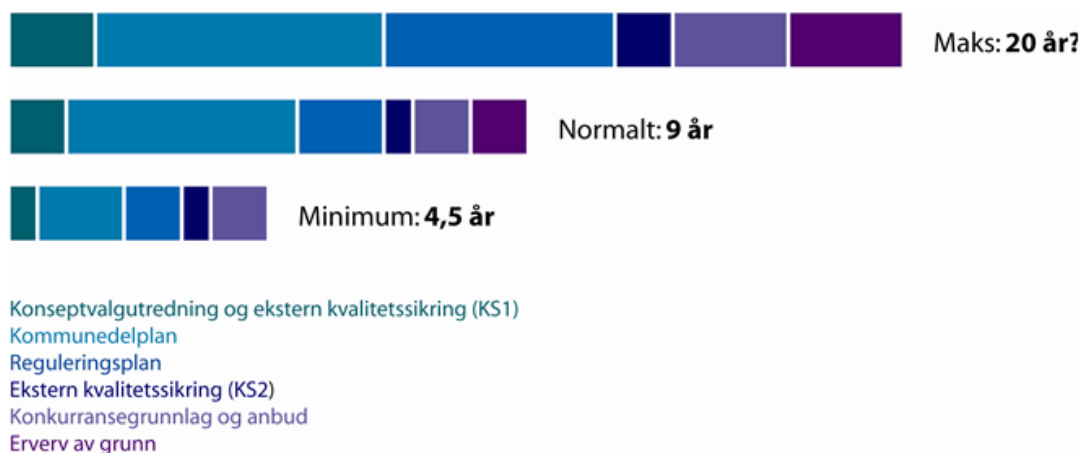
I denne debatten er gjentatte svar på utfordringene økt bruk av statlig regulering. KS mener dette er feil vei å gå. Hvordan kan kommunesektoren alternativt bidra til å redusere planleggingstiden slik at større samferdselsprosjekt realiseres? Notatet skisserer ulike løsninger for å redusere planleggingstiden. Aktuelle løsninger bør også drøftes nærmere i samarbeid med våre medlemmer.

Som ledd i Konsultasjonsordningen hadde KS møte med Samferdselsdepartementet (SD) 17.8. 2011. Et tema som ble drøftet var behovet for å redusere planleggingstiden ved større samferdselsprosjekter.

Nasjonal Transportplan (NTP) har som overordnet mål å tilby et effektivt, tilgjengelig, sikkert og miljøvennlig transportsystem som dekker samfunnets behov for transport og fremmer regional utvikling. Arbeidet med NTP for perioden 2014-2023 har kommet langt og skal legges frem av transportetatene og Avinor i februar 2012. For første gang er nå også fylkeskommunene representert i arbeidet og styringsgruppen for NTP.

Dagens formelle rammer i Plan - og bygningsloven gir mulighet til å gjennomføre en planprosess på 5-7 år fra et behov er definert til utbygging kan starte. Basert på innhentede erfaringer fra Regionvegsjefene i de fem regionene, har Statens vegvesen (SVV) utarbeidet en oversikt som viser dagens etapper og fordeling av tidsbruk ved minimum bruk av tid, normal bruk tid og maksimal bruk av tid ved større veiprojekt.

Effektivitet i dag

Figuren viser at SVV vurderer at omtrent halvparten av planleggingstiden skjer i kommunenes arbeid med kommunedelplan og reguleringsplan. Figuren viser imidlertid ikke den tidsbruken som går med i forkant av Konseptvalgutredninger (KVU), dvs statens interne tidsbruk før involvering av kommunene. Dette innebærer at den reelle planleggingstiden kan være betydelig lengre enn skissen overfor. KS ser således behov for effektiviseringstiltak på både statlig og kommunal side.

Effektivisering gjennom regionale planprosesser

På kommunal side kan effektivisering gjennom styrket regional samordning og forenkling av dagens planprosess være gode grep for å sikre en raskere gjennomføring av prosjekter. Med dette som innfallsvinkel er det realistisk å redusere reell tidsbruk betydelig for å møte behovet for raskere planlegging av store samferdselsprosjekter.

Fylkene har siden Forvaltningsreformen trådte i kraft 1.1.2010 demonstrert stor politisk vilje til å prioritere samferdsel innenfor tildelte rammer gjennom den økte prioriteringen av vegvedlikehold – og investeringer som er foretatt.

Ved å gi fylkeskommunen en tydeligere rolle i arbeidet med overordnede samferdselsplaner, vil dagens planprosesser kunne effektiviseres. Fylkeskommunene innehar allerede det juridiske grunnlaget for å binde kommunenes arealbruk gjennom regionale planbestemmelser.

Når det gjelder avklaringer av trasevalg og løsninger, bør ansvaret for dette legges til fylkestinget. Samtidig må det sørges for tidlig involvering av folkevalgte både lokalt og regionalt nivå. Gjennom lovgivning eller på annen måte vil dette innebære at fylkeskommunen gis rollen som prosessleder og vedtaksmyndighet for større vegprosjekter.

Ved at trasevalg og løsninger avklares gjennom regionale politiske prosesser, vil det ikke være behov for å utarbeide kommunedelplaner, men enklere prosesser i form av involvering og medvirkning av innbyggerne fram til en politisk anbefaling fra den enkelte kommune. Kommunene kan gå direkte til regulering når traseen er valgt. En avgjørende forutsetning for

en slik ordning er imidlertid at kommunenes interesser ivaretas gjennom gode demokratiske prosesser lokalt.

Som prosessleder og planmyndighet vil fylkeskommunene kunne redusere tidsbruken gjennom;

- mer plankapasitet og kompetanse
- raskere avklaringer som gir færre innsigelser
- mer strømlinjeformede politiske prosesser hvor avklaringer tas innen gitte frister, med mindre rom for omkamper.
- etablerte nettverk og arenaer for koordinering av prosesser med kommunene og Statens vegvesen, både politisk og administrativt.

Mange arealrelaterte fylkesdelplaner viser at fylkeskommunene, i godt og forpliktende samarbeid med kommune, har klart å enes om langsiktige utbyggingsgrenser, grønnstruktur, handelsstruktur osv. Arbeidet med fylkesdelplanene for langsiktig byutvikling på Jæren kan være et godt eksempel på planprosesser ledet av fylkeskommunen, med overføringsverdi til et system der fylkestinget gis et tydeligere planansvar for veg- og baneprosjekter.

Forholdet mellom fylkeskommunene og Statens vegvesen har som følge av Forvaltningsreformen blitt tettere gjennom sams/felles veiadministrasjon. Ved å trekke veksler på Statens vegvesens solide kompetanse, vil en også kunne oppnå effektiviseringsgevinster.

En regional samordning på tvers av kommunene vil positivt bidra til å redusere tidsbruken. På generelt grunnlag er det vanskelig å være helt spesifikk på økt effektivitet fordi dette avhenger av en rekke faktorer. Forslaget til grep bør likevel gjøre det mulig å redusere tidsbruken i større samferdselsprosjekt med inntil 2 år.

Forenkling og redusert innsigelsesmulighet fra statlig side

Konseptvalgutredning (KVU) gjøres i en tidlig fase av store samferdselsprosjekter. Analyse av transportbehov og andre samfunnsbehov vurderes på ulike prinsipielle måter med ulike konsept for å løse behovene på. Kvalitetssikring (KS1) utgjør den eksterne kvalitetssikringen av konseptvalgutredningen. KVU og KS1 skal gjøres for prosjekter med antatt kostnad over 500 mill. kr. Fra 2011 er terskelverdien hevet fra 500 til 750 mill. kroner.

Bakgrunnen for innføring av KVU og KS1 var en lang rekke negative erfaringer med kostnadsoverskridelser, forsinkelser og manglende realisering av offentlige investeringsprosjekt. Hensikten med utredningen er å vurdere alternative måter å løse transportbehov på og beslutte om man skal starte planlegging etter plan- og bygningsloven (kommunedelplan, evt reguleringsplan).

Dagens planleggingssystem med KVU, KS1 og ytterligere et kontrollpunkt; KS2, påvirker tidsbruken på en lite formålstjenlig måte. En såkalt KVU-prosess tar ofte opp mot 4 år. KVU, samt formalkrav i PBL knyttet til utarbeidelse av kommunedelplan, reguleringsplan og konsekvensutredninger, tilsier en samlet planleggingstid på minimum 5 år. Her er det muligheter effektivisering gjennom forenkling og integrering av KVU-prosessen i planleggingen etter PBL.

Etter KS vurdering kan det også være behov for å se på effektiviseringstiltak innenfor rammen av innsigelsesinstituttet. Innsigelsespraksisen og manglende koordinering av

innsigelser fra statlige sektormyndigheter har i flere prosjekter bidratt til store forsinkelser. Et virkemiddel for å bøte på dette er en kritisk gjennomgang av prosessen med innsigelser ved større samferdselsprosjekter.

Det er vanskelig å anslå redusert tidsbruk spesifikt, men basert på dagens formalkrav og færre etapper i planprosessen er det realistisk at en forenkling av KVU gjør det mulig å redusere tidsbruken med 1-2 år.

Sigrun Vågeng

Helge Eide

Orienteringssaker

11/32 Protokoll fra Arbeidsutvalgets møte 1. september 2011

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/32

Forslag til vedtak

Saken tast til orientering.

Saksframstilling

Ovennevnte protokoll følger vedlagt.

Sigrun Vågeng

Vedlegg til sak

Endelig protokoll
Arbeidsutvalget.docx

11/33 Protokoll fra møte i Hovedstyrets arbeidsgruppe for FOU 16. juni 2011

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/33

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

Saksframstilling

Protokollen fra møtet følger vedlagt.

Sigrun Vågeng

Vedlegg til sak

Protokoll
Hovedstyrets arbeids

11/34 Bilaterale møter (3. Konsultasjonsmøte) - evaluering

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/34
2 Rådmannsutvalget	12.10.2011	11/12

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

Saksframstilling

Det 3. faste konsultasjonsmøtet i august mellom regjeringen og KS ble i år erstattet med bilaterale møter med politisk ledelse i 8 fagdepartementer. Det ble avholdt et eget møte med KRD og FIN. KRD og FIN ble også invitert til å delta på møtene med fagdepartementene.

Hensikten med å erstatte det 3. plenumsmøtet med bilaterale møter var å skape en bedre arena for dialog og drøftinger om kommunesektorens rammebetingelser og tjenesteområder mellom KS og fagdepartementer på politisk nivå. Erfaringsmessig har det 3. plenumsmøtet tidligere i liten grad bidratt til direkte politisk dialog og diskusjon om viktige områder og saker for kommunesektoren.

Regjeringen og KS er enige om at endringen i konsultasjonsordningen skal evalueres på det 2. faste møtet i 2012.

KS administrasjonens hovedinntrykk av gjennomføringen av bilaterale møter er positiv. De bilaterale møtene ble avholdt i en periode på 2 uker, der KS møtte politisk og administrativ ledelse i departementene. 7 av 8 møter var ledet av ansvarlig statsråd. På de faste plenumsmøtene er som regel fagdepartementene representert ved statssekretær og noen ganger politisk rådgiver, dvs. i sjelden grad ved ansvarlig statsråd. Etter administrasjonens oppfatning har endringen fra plenumsmøter til bilaterale møter i stor grad bidratt til å få til en møtearena for direkte bilateral dialog med statsråder i sektordepartementene. Den positive erfaringen med årets forsøk på endring i konsultasjonsordningen understøtter en varig endring ved at det 3. plenumsmøtet i senere år blir erstattet av bilaterale møter.

Notat om oppsummering av bilaterale møter august 2011 ble sendt til fylkesstyrene 31. august 2011.

Kort oppsummering av saker som ble tatt opp på de bilaterale møtene:

På møtet med *KRD og FIN* ble den økonomiske situasjonen for Norge og Europa drøftet, og FIN fremhevet at den ustabile økonomiske situasjonen i Europa ville kreve et stramt budsjett av hensyn til konkurranseutsatt industri. KS uttrykte på møtet forståelse for behovet for et stramt budsjett, men pekte samtidig på at det må settes av tilstrekkelig med midler til de store samfunnsoppgavene som kommunesektoren er satt til å løse. KS understreket at en strammere budsjettsituasjon framover vil kreve at sektoren gis økt handlingsrom og mindre detaljstyring fra statens side. KS tok også opp på møtet endrede forutsetninger i økonomiske rammebetingelser for kommunesektoren etter fremleggelse av Kommuneproposisjonen; spesielt økte demografikostnader og pensjonskostnader.

KS tok opp følgende hovedtema på de bilaterale møtene med sektordepartementene:

Samferdselsdepartementet

- Utfordringer knyttet til vedlikeholdsetterslepet på vegnettet som fylkeskommunene overtok gjennom forvaltningsreformen.
- Behovet for betydelig styrking av kollektivtilbudet.

Miljødepartementet

- Kommunenes klimaarbeid, og KS' forslag til ny finansieringsordning for lokale klimatiltak (KLOKT).
- Kommunenes rolle i klimatilpasningen, bla behovet for å få kartlagt ras- og skredfare.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

- IKT-politikken, der KS kom med sine forslag til virkemidler for samordning av kommunale interesser.
- Anskaffelsesreglementet og pågående prosesser i EU og Norge. KS fremhevet behovet for endringer i det særnorske regelverket.

Justisdepartementet

- Arbeidet som KS har satt i gang med kunnskapsutvikling av virkemidler som kommunene kan nyttiggjøre seg i arbeidet mot organisert og alvorlig MC-kriminalitet. I etterkant av møtet ble det nedsatt en arbeidsgruppe (departementet og KS) som skal utarbeide en felles veileder.
- Finansiering av utgifter til helsetjenester og spesialundervisning for ressurskrevende asylsøkere.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

- Gapet mellom kommunens utgifter til bosetting og integreringstilskuddet.
- Behovet for en mer nyansert debatt om store bofellesskap for personer med utviklingshemming – der det blir større politisk aksept for at det er snakk om kompleks utfordringer som må sees i sammenheng.

Arbeidsdepartementet

- Omfang av deltidsarbeid og mulige virkemidler for å redusere deltidsarbeid.
- Kvalifiseringsprogrammet, bla at finansieringsnøkkelen bør vurderes for å gjøres mer treffsikker, samt sysselsettingsstrategi for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Helse- og omsorgsdepartementet

- Samhandlingsreformen, bla at avtalene gjenspeiler likeverdigheten mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten. Det blir viktig med følgeevaluering – og etterberegning av ved implementering av reformen.
- Ulike tema knyttet til omsorgsplan 2015; ha fokus på hele omsorgstrappen og ikke kun på antall plasser.

Kunnskapsdepartementet

- Erfaringene med rammefinansiering av barnehagene.
- Finansiering av elevplasser og lærlinger/lærlingekandidater.

Det ble laget omforente referater fra møtene med KRD/FIN, BLD, SD og HOD. Det var på forhånd ikke avklart om det skulle lages omforente referater, og det er årsaken til at det ikke er laget referater fra alle møtene. Administrasjonen i KS har i etterkant vurdert at det er bra om vi kan få omforente referater fra alle bilaterale møter, og tar sikte på at det gjennomføres fra neste år.

Referatene fra møtene og notat til fylkestyrene med kort oppsummering av bilaterale møter august 2012 er lagt ved.

Forutsatt at endringen gjennomføres permanent fra neste år vil administrasjonen i KS gjøre et arbeid for å sikre at det interne forarbeidet i KS gjennomføres på en god måte – og på samme måte som forarbeidet til de andre faste møtene blir gjennomført. Det vil si at det gjennomføres interne politiske formøter godt tid i forkant av møtene, og at det blir utarbeidet notater/dokumenter til møtene. Fylkesstyrene vil også til disse bilaterale møtene bli invitert til å komme med saker og innspill som det ønskelig blir tatt opp og drøftet på politisk nivå.

Sigrun Vågeng

Helge Eide

Vedlegg til sak

Bilaterale møter
2011-oppsummering.

Referat møte KS KRD
FIN 23 08 2011.pdf

Referat møte KS og
BLD 22 08 2011.pdf

Referat fra møte SD
og KS 17 08 2011.pdf

Referat fra møte KS
og HOD 23 08 2011.pdf

11/35 Høring - forslag til endringer i regnskapsføring av pensjon

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/35

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

Saksframstilling

Dagens ordning med føring av et premieavvik i kommunesektorens regnskaper innebærer at slike avvik skal nedbetales over ett eller femten år, avhengig av kommunenes/fylkeskommunenes valg. Kommunal- og regionaldepartementet foreslår i høringssaken blant annet å redusere maksimal nedbetalingstid til ti år. KS har lenge bekymret seg over det store og økende akkumulerte premieavviket, som innebærer en utsettelse av utgiftsføringen av pensjoner og som presser likviditeten i sektoren. Uttalelsen er i tråd med dette.

Sigrun Vågeng

Helge Eide

Vedlegg til sak

Høring - forslag til
endringer i regnskaps

11/36 Innovasjon i kommunesektoren og KS' rolle i arbeidet

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/36

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering

Saksframstilling

Bakgrunn

KS fikk på siste Landsting og på Landsstyret i 2008 i oppdrag å sette innovasjon og nyskaping på dagsorden. I desember 2009 gikk Hovedstyret inn for at KS etablerer et "innovasjonssystem". I dette ligger det at KS i samarbeid med andre aktører og miljøer fører dialog, skaper debatt, produserer kunnskap og gode eksempler, samt tar rollen som fødselshjelper for innovasjon blant våre medlemmer.

I KS' langtidsstrategier 2008-2012 er innovasjon et gjennomgående tema. KS skal være bidragsyter til at medlemmene evner å utløse egen innovasjonskraft. Kompetanse og ledelse er betraktet som nøkkelen til en nyskapende kommunesektor.

Innovasjon har løpet av de siste par årene gått fra å være et nokså ukjent og "ukommunalt" begrep, til å vinne stadig større fotfeste og interesse hos våre medlemmer og blant KS' samarbeidspartnere. KS' tilnærming til innovasjon som begrep og metode

Innovasjon er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel for at kommunene skal kunne opprettholde god kvalitet på sine tjenester og møte utfordringene i framtida. KS tar utgangspunkt i de kjente utfordringene kommunesektoren står overfor når vi setter innovasjon på dagsorden blant våre medlemmer. Kommunene rapporterer om stigende forventninger og ambisjoner på den ene siden og knappe ressurser (økonomi, tid, kompetanse og personell) på den andre. Videre finnes det mange såkalte "wicked problems", komplekse problemer som ikke hører hjemme bare ett sted i organisasjonen, som ikke kan løses gjennom standardløsninger og flere ressurser. Flere ser at innovasjon kan hjelpe oss til en bedre problemløsning og til å få mer igjen for ressursene.

Arbeid for å oppnå innovasjon har en eksperimenterende form som innebærer en viss grad av risiko, da resultatet på forhånd ikke er kjent. KS' utgangspunkt er at innovasjoner ikke er gode ideer, men gjennomført forandring. Innovasjon er noe som faktisk gjør en forskjell i form av ny praksis, en ny tjeneste eller nye former for samarbeid.

Kommunenes særpreg som sektorovergripende organisasjoner innebærer at innovasjoner skapes på ulike måter og på en rekke områder, som innen tjenesteproduksjon, næringsutvikling og demokratiutvikling. Innovasjonsprosesser i kommunene må ta utgangspunkt i et lokalt definert og erkjent behov. Kommunene har sannsynligvis mest å tjene på å legge til rette for såkalt åpen innovasjon, som innebærer at kommunene i samspill med sine omgivelser finner de gode løsningene for framtida. Mens næringslivets innovasjonsprosesser i stor grad domineres av at de er drevet fram internt (på grunn av konkurranse), har kommunene en unik mulighet til å invitere bredt når nye løsninger skal finnes. Kommunene har mulighet til å finne nye løsninger "i mellomrommene" mellom kommunen på den ene siden og samarbeidspartnere innenfor næringsliv, sivilsamfunn, akademiske miljøer, frivilligheten osv... på den andre.

Det amerikanske selskapet Gartner har utviklet en modell for innovasjonsmodenhet. De hevder at å innovere og å styre innovasjonsevnen er ulike ting, der det å styre innovasjonsevnen krever streng vilje, finansiell støtte, gjennomføringsevne, langsiktighet og tålmodighet. De peker på 5 trinn i modenhetstrappen:

1. Reaktivt: innovasjon kan være bra, men er ikke mobilisert
2. Aktivt: begynnende bevegelse, ildsjeler
3. Definert: alvoret siver inn. Ledelsen gir mandatet. Strategi, målsetting, finansiering
4. Utøvende: innovasjon er blitt et fagområde: planlagt, finansiert og fulgt opp
5. Utbredt: innovasjon er blitt en innarbeidet vane: slik gjør vi det her

Norsk kommunesektor befinner seg nok i dag på de nederste trinnene i modenhetstrappen. Det finnes enkeltkommuner som beveger seg opp mot trinn 3, men for de fleste er det fortsatt langt igjen. Vi ser at kommunesektoren trenger å innovere. Vi anser det derfor som både viktig og riktig av KS å arbeide langsiktig for å få på plass en innovasjonsdagsorden som ikke er preget av tilfeldighet og lite planmessighet, men derimot er kjennetegnet av permanent og systematisk aktivitet som gjennomsyrrer kommunesektorens virksomheter slik at de kommer på et nivå som er utøvende og i beste fall utbredt. Økt kunnskap om innovasjon er nødvendig for at arbeidet skal skyte fart. KS' budskap om innovasjon overfor omverdenen – så langt – kan oppsummeres i følgende punkter:

- Kommunesektorens framtidige utfordringer kan ikke løses ved effektivisering og utviklingsarbeid alene. Innovasjon er nødvendig.
- Det er behov for innovasjon både på kommunale tjenesteområder og i kommunens relasjon til innbyggere og brukere. Innovasjon må springe ut av et behov: et problem som ikke lar seg løse ved å gjøre "mer av det samme", men ved å gjøre noe nytt.
- Ledelse (både politisk og administrativt) er avgjørende for en virksomhets innovasjonsevne. Ledelsen må gi mandat, støtte, etterspørre nye løsninger og ny praksis.
- En selvstendig kommunesektor har langt bedre forutsetninger for å finne nye løsninger og være nyskapende, enn en kommunesektor som er styrt på detaljer via lov, forskrift osv.
- Bare en kommunesektor med en bærekraftig økonomi har mulighet for å jobbe systematisk og langsiktig med innovasjon og utvikling. På den annen side: mer penger er ikke alltid løsningen på utfordringene.
- En kommunesektor som systematisk arbeider i samarbeid med sine omgivelser, er en mer nyskapende sektor. Et grep kan være å etablere lokale innovasjonsallianser, der kommuner, fylkeskommunen, næringsliv, universitet eller høyskole og frivillige organisasjoner inngår.
- Teknologi er et viktig virkemiddel for innovasjon og bør benyttes aktivt av kommunene. Velferdsteknologi er ett eksempel, men teknologi i utdanningssektoren, og overfor brukere og innbyggere generelt er også viktig.
- Anskaffelser kan være et meget effektivt virkemiddel for innovasjon.
- En kommunesektor som aktivt rekrutterer og setter sammen team med ulike bakgrunn, kunnskap og kompetanse vil bli en mer nyskapende sektor.
- Kommunesektoren har behov for risikoavlastning i sine innovasjonsprosesser og -prosjekter. Det bør derfor etableres en nasjonal ordning der kommuner kan søke om støtte.
- Forskning og innovasjon må kobles bedre sammen. Det er behov for mer forskning på kommunesektorens ansvarsområder, en forskning som er praksisrelevant og kan nyttes i å etablere både beste og neste praksis.

KS rolle på innovasjonsområdet – og muligheter framover

KS innovasjonsarbeid er fortsatt et nytt felt og veien blir litt til mens vi går. Så langt har arbeidet dreid seg om å sette innovasjon på dagsorden i en kommunal kontekst. De presentasjonene og holdningene KS så langt har synliggjort gjennom dette arbeidet har skapt både begeistring og forventninger hos våre medlemmer og blant våre samarbeidspartnere. Vi preges imidlertid av at arbeidet er i startgropa både i KS, hos våre medlemmer og blant våre samarbeidspartnere. Det handler om å utvikle et nytt felt i KS – og i norsk offentlig sektor. Dette vil ta tid. Det er få aktører i Norge som arbeider med innovasjon i offentlig sektor. KS har i denne situasjonen funnet "en nisje", der vi er nokså synlige – og derfor også etterspurt og har forventninger rettet mot oss. Statlige myndigheter har så langt ikke satt innovasjon på dagsorden, noe forslaget til Statsbudsjett for 2012

også tydeliggjør. Dette innebærer at KS har en viktig rolle som pådriver for at dette skal få økt oppmerksomhet og anerkjennelse som et veivalg for offentlig sektor i tiden som kommer.

Forskningsrådet har utarbeidet en innovasjonsstrategi der offentlig sektor for første gang er viet oppmerksomhet. Innovasjon Norge signaliserer ønske om å bli en sentral aktør for innovasjon i offentlig sektor. En del høyskole- og universitetsmiljøer har arbeidet med innovasjon i offentlig sektor i en tid, men innovasjon i offentlig sektor har i hovedsak så langt handlet om det offentliges rolle for å legge til rette for innovasjon i næringslivet. Ikke minst gjelder dette det virkemiddelapparatet som er etablert – som ikke er ment for å støtte opp under innovasjon i offentlige prosesser. Dette har KS satt på dagsorden i en rekke sammenhenger.

Hva gjør KS – et utvalg aktiviteter i 2011

Innovasjonsalliansen

Våren 2010 etablerte KS Innovasjonsalliansen som nå inkluderer nesten 40 medlemmer, fra både kommuner, fylkeskommuner, departementer, direktorater, organisasjoner, virkemiddelapparat. KS har ansvaret for innovasjonsalliansens virksomhet, som i hovedsak handler om å bidra til å sette innovasjon i kommunal sektor på dagsorden, produsere kunnskap, frambringe eksempler og arbeide for at betingelsene for innovasjon blir bedre. Innovasjonsalliansen møtes 4 ganger i året, og arbeider under motivasjon av at den skal "Berøre og bevege" kommune-Norge i en mer innovativ retning. KS FoU har på grunnlag av diskusjoner i alliansen fått utarbeidet to FoU-rapporter; den ene om virkemiddelapparatet for innovasjon og den andre om innovasjonsprosesser i kommunene. Begge rapportene danner et viktig grunnlag for det videre arbeidet.

KS Innovasjon og utvikling har hatt det faglige ansvaret for Arendalskonferansen 2011, i samarbeid med Innovasjonsalliansen. Konferansen samlet over 400 mennesker, og hadde 7 ulike velferdsverksteder som parallelle sesjoner under konferansen.

Innovasjonsalliansen fungerer i dag som et viktig nettverk for KS og hver og en av aktørene i alliansen påvirker også sine miljø og bidrar til at innovasjon settes på dagsorden i de miljøene som deltar. Alliansen har for øvrig en egen side på Facebook som brukes meget aktivt, både til å spre inspirasjon og kunnskap, samt til å løfte fram relevante eksempler og problemstillinger.

Innovasjon på dagsorden

KS Innovasjon og utvikling hadde ansvaret for sesjonen om innovasjon på Kommunedagene 2011. Arrangementet fikk svært gode evalueringer. Foredrag på andres arenaer har også bidratt til å sette innovasjon på dagsorden KS' innovasjonsgruppe er etterspurt som innledere på konferanser og seminarer.

KSK arrangerte nylig i samarbeid med KS Innovasjon og utvikling en studietur for 67 deltakere til Brussel der innovasjon og innovative anskaffelser var tema.

KS som utviklingspartner

Prosjektet Flink med folk i første rekke (et samarbeid mellom Helsedirektoratet og KS) har i 2011 handlet om ledelse og strategisk kompetansestyring. KS Innovasjon og utvikling bidrar inn i prosjektet med en halv dags innovasjonsopplegg i hvert nettverk, med foredrag og workshops. Det har vært gjennomført 9 slike nettverk, og over 70 kommuner deltar.

Prosjektet "Aksjon helsefagarbeider" (et samarbeid mellom Helsedirektoratet og KS) har egne rekrutteringspatroljer for å øke rekrutteringen til faget. KS Innovasjon og utvikling har også her vært inne i alle patroljene og satt fokus på rekruttering for en "ny tid".

KS har "lånt ut" en medarbeider til sekretariatet i utvalget som leverte sin innstilling i juni, Innovasjon i omsorg (NOU 2011:11), det såkalte Hagen-utvalget. Denne utredningen er nå på høring, og KS' hovedstyre vil få saken til vedtak i desember, etter en forankringsrunde i KS' regionalt.

Helsedepartementet som nedsatte dette utvalget, utfordrer nå KRD og andre departementer til å sette offentlig innovasjon på dagsorden.

KS Innovasjon og utvikling har, sammen med Innovasjon Norge og Møre og Romsdal fylkeskommune utviklet et utkast til et verktøy for konkret innovasjonsarbeid i kommunene - Innovasjonsduken. Dette verktøyet skal testes videre og ferdigstilles, og KS må så ta stilling til om dette er noe KS skal eie og evt tilby kommunesektoren i vår rolle som utviklingspartner. Hovedstyret i KS vil få dette til behandling på et senere tidspunkt.

Det er behov for å øke kompetansen på innovasjon blant politiske og administrative ledere og ansatte i kommunesektoren, både innovasjon som metode og som prosess. Det vurderes å etablere en innovasjonsutdanning, noe som er foreslått i NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg. KS' hovedstyre vil få dette til behandling på et senere tidspunkt.

Nasjonalt program for leverandørutvikling – innovasjon i anskaffelser. KS er sammen med Næringslivets Hovedorganisasjon hovedpartner for programmet. Programmet arbeider tett sammen med Direktorat for forvaltning og IKT og deres fagmiljø på anskaffelser, knyttet til metodeutvikling, i tillegg til at flere departementer, store statsetater og kommuner er med som partnere i programmet. Det etableres en rekke piloter – konkrete anskaffelsesprosjekter – i offentlig sektor, som programmet bistår. Flere kommuner har kommet med i løpet av den siste tiden.

Sigrun Vågeng

Victor Ebbesvik

11/37 Om medlemskapet i Trondheim Havn

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedstyret	25.10.2011	11/37

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

Saksframstilling

Trondheim havn har tidligere varslet at de melder seg ut av KS Bedrift og medlemskapet utgår derfor fra 1. mai 2012. Ordføreren i Trondheim, Rita Ottervik, har i forbindelse med denne saken skrevet et brev der hun forteller at Trondheim havn ønsker arbeidsgivertilknytning i KS Bedrift, men ikke næringspolitisk tilknytning. Trondheim havn har tidligere fått informasjon både muntlig og skriftlig om at styrende organer i KS Bedrift har besluttet at det ikke er mulig å ha delt medlemskap, men dette aksepterer de ikke.

Styret i KS Bedrift behandlet saken sist i styremøtet 22. september 2011. Vedtaket som ble gjort i denne saken er: "Styret i KS Bedrift minner om at det ikke er mulig å ha delt medlemskap i organisasjonen. KS Bedrift ønsker å beholde Trondheim havn som medlem, men da blir havnen en del av KS Bedrift Havn og betaler kontingent i henhold til det havneutvalget anbefaler og det styret i KS Bedrift har besluttet."

Sigrun Vågeng

Björg Rydsaa

Vedlegg:

Vedlegg nr 1 – brev fra Trondheim kommune pr 10.05.11

Vedlegg nr 2 - brev til Trondheim kommune pr 18.05.11

Vedlegg nr 3 – brev fra Trondheim Havn pr 31.05.11

Vedlegg nr 4 – brev fra Trondheim kommune pr 08.06.11

Vedlegg til sak

Brev vedr Trondheim
havn.pdf